

Хмельницький національний університет
Факультет економіки і управління
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: Управління фінансовою стійкістю торговельних підприємств за
матеріалами ТОВ «Якісний продукт плюс», м. Хмельницький

Рівень вищої освіти магістр

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»
Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Шифр і назва спеціальності

Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Назва

КВРФБС.019265.01.06.00

Виконав: студент II курсу, група ФБСм-21-1 _____ Андрій МИРОНЧУК
Підпис, дата Ім'я, прізвище

Керівник: канд. екон. наук, доцент _____ Інна ДОЦЕНКО
Підпис, дата Ім'я, прізвище

Нормоконтролер _____
Підпис, дата Ім'я, прізвище

До захисту допускаю:
Завідувач кафедри ФБСС
д-р. екон. наук, професор

_____ Ніла ХРУЩ
Підпис Ім'я, прізвище

_____ 2022 р.

Зміст

Вступ	5
1 Теоретико-методичні засади управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства	8
1.1 Економічна сутність та значення фінансової стійкості торговельного підприємства	8
1.2 Організаційно-економічні засади управління фінансовою стійкістю підприємства	17
2 Теоретико-методичні засади управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства	26
2.1 Аналіз сучасного стану діяльності торговельних підприємств України	26
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Якісний продукт плюс», м. Хмельницький в 2019-2021 роках	35
3 Напрями удосконалення управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства на прикладі ТОВ «Якісний продукт плюс», м. Хмельницький	53
Висновки	66
Список використаних джерел	70
Додатки	76

Вступ

Актуальність теми. В умовах сьогодення, підприємства торгівлі здійснюють вагомий внесок у розвиток національної економіки України. Зокрема, торговельні підприємства здійснюють розбудову інфраструктури внутрішнього ринку, створюють нові робочі місця, стимулюють розвиток суміжних видів економічної діяльності, забезпечують задоволення потреб фізичних та юридичних осіб в товарах та послугах. Фінансова кризи та соціально-економічна нестабільності в Україні, спонукають торговельні підприємства до постійного пошуку якісного управління фінансовою стійкістю. Фінансова стійкість торговельних підприємств є ключовим показником, який характеризує стабільне та прибуткове функціонування діяльності підприємства. Саме тому, актуальним питанням є вивчення напрямів управління фінансовою стійкістю торговельних підприємств для забезпечення їх фінансової стабільності та незалежності, з врахуванням різних негативних факторів, що впливають на діяльність торговельних підприємств.

Теоретичним та практичним аспектам управління фінансовою стійкістю підприємств досліджувалися в працях Л. Аніпко, О. Базілінська, Л. Васечко, Л. Киш, І. Клімович, І. Косарева, О. Кузнецова, М. Мельничук, І. Нагорна, О. Панченко, В. Рудика, Г. Савицька, О. Стефанишин, Л. Стригуль, Г. Сукрушева. Віддаючи належне науковій та практичній значущості напрацювань учених, слід відзначити, що в науковій літературі дотепер не знайшли відповідного відображення окремі теоретико-методичних основи управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі.

Метою кваліфікаційної роботи є поглиблення теоретико-методичних положень та практичних рекомендацій щодо вдосконалення управління фінансовою стійкістю торговельних підприємств. З врахуванням визначеної мети у кваліфікаційній роботі визначено основні завдання:

- узагальнити теоретичних підходів до визначення поняття «фінансова стійкість підприємства»;
- охарактеризувати основні фактори впливу та види фінансової стійкості підприємств торгівлі;
- виокремити основні теоретичні підходи до управління фінансовою стійкістю торговельних підприємств;
- здійснити аналіз динаміки фінансового стану і тенденцій розвитку торговельних підприємств України;
- здійснити оцінку фінансової стійкості ТОВ «Якісний продукт плюс» та виявити основні проблеми фінансово-господарської діяльності підприємства;
- сформулювати заходи удосконалення управління фінансовою стійкістю досліджуваного підприємства та вітчизняних підприємств торгівлі.

Об'єктом дослідження є процес управління фінансовою стійкістю підприємства. Предметом дослідження є теоретичні основи та практичні аспекти управління фінансовою стійкістю торговельних підприємств.

В ході проведення дослідження були використані загальнонаукові та спеціальні методи, а саме: теоретичного узагальнення, систематизації, індукції та дедукції, статистичного, структурного та економічного аналізу, структурно-логічного групування та порівняння, графічного відображення для наочного представлення результатів дослідження.

В основі інформаційної бази дослідження виступали нормативно-правові акти України, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних вчених у яких висвітлюються методологічні основи управління фінансовою стійкістю підприємства, матеріали конференцій, фінансова звітність підприємств торгівлі, офіційні статистичні та аналітичні матеріали Державної служби статистики України, фінансова звітність ТОВ «Якісний продукт плюс», інформаційні ресурси мережі інтернет.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

дістали подальшого розвитку:

– сутність поняття «фінансова стійкість підприємства» та його ключові характеристики, шляхом ідентифікації відмінних ознак та особливостей для підприємств торгівлі;

– класифікація факторів, що впливають на фінансову стійкість торговельних підприємства, з розподілом їх на внутрішні та зовнішні, врахування яких дозволить покращити загальний фінансовий стан торговельного підприємства;

– організаційно-економічні засади процесу управління фінансовою стійкістю підприємства, на відміну від інших, передбачає формування послідовності етапів його реалізації, а саме: визначення мети, суб'єктів та об'єктів управління; виявлення та оцінку елементів об'єкта управління; визначення інструментів управління фінансовою стійкістю; моніторинг виконання завдань та досягнення мети діяльності підприємства (оптимального рівня фінансової стійкості підприємства).

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання теоретико-методичних засад управління фінансовою стійкістю у діяльності торговельних підприємств.

Основні результати кваліфікаційної роботи доповідалися на науково-практичних конференціях, зокрема: Студентській науково-практичній конференції за підсумками 2021-2022 н.р. (24 травня 2022 р., м. Хмельницький); III Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Розвиток інноваційного фінансового управління суб'єктами економіки в умовах реалізації євроінтеграційної стратегії України» (16 листопада 2022 р., м. Хмельницький). Основні положення, висновки і результати дослідження опубліковано в науковій праці обсягом 0,18 друк. арк.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 76 сторінок друкованого тексту. Робота містить 12 таблиць, 17 рисунків та 3 додатки. Список використаних джерел складається із 48 найменувань.

1 Теоретико-методичні засади управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства

1.1 Економічна сутність та значення фінансової стійкості торговельного підприємства

Воєнні дії які проходять на території України супроводжуються кризовими явищами економіки, в умовах яких підприємствам торгівлі необхідно постійно здійснювати моніторинг своєї господарської діяльності для визначення загроз його фінансовій стійкості. Для забезпечення конкурентоспроможності торговельних підприємств в нестійкому економічному середовищі, необхідно здійснювати пошук стратегічних рішень та інструментів управління для досягнення стійкого фінансового стану.

Фінансова стійкість суб'єктів господарювання трактується як неоднозначна та багатофакторна фінансово-економічна категорія. Вивчати її необхідно з різних позицій, передусім як базисне поняття в управлінні підприємством. При аналізі наукової літератури було виявлено наявність багатоманітних підходів щодо тлумачення поняття фінансової стійкості підприємства, в переважній більшості вони доповнюють або дублюють один одного. Вивчення наявних в економічній літературі характеристик і трактувань поняття фінансової стійкості підприємства представлене нами в таблиці 1.1. Проведений всебічний аналіз, дає підстави для висновку про суттєві розбіжності та недоліки у трактуванні сутності поняття «фінансова стійкість підприємства». Розбіжності у трактуванні цього поняття зумовлені відмінностями цільового призначення її аналізу різними користувачами – суб'єктами фінансових відносин підприємства. Існуючі трактування поняття «фінансова стійкість підприємства» деталізують її окремі фактори формування, ознаки, форми прояву та основні функції.

Таблиця 1.1 – Теоретичні підходи щодо визначення поняття «фінансова стійкість підприємства»

Автор	Трактування поняття
Л. Лахтіонова	«стан фінансових ресурсів, при якому підприємство вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничої діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення» [24, с. 387]
О. Матушевська	«якісна характеристика, яка визначає здатність системи реагувати через механізми адаптації, опору та уникнення стосовно негативних факторів впливу внутрішнього та зовнішнього середовища з метою збереження збалансованого процесу функціонування» [29, с. 126]
Г. Савицька	«здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігаючи рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність і інвестиційну привабливість в умовах допустимого ризику» [35, с. 662]
І. Косарева, Є. Удовика	«властивість підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів впливу досягнення стану фінансової рівноваги і здатність не лише утримувати на відповідному рівні протягом деякого часу основні характеристики діяльності підприємства, але й функціонувати та розвиватися» [23, с. 247]
К. Дяченко	«характеризується стабільним розвитком підприємства, незалежно від кредиторів та інвесторів, за рахунок ефективного використання капіталу, його збалансованості, грамотній економічній політиці управління фінансами та грошовими потоками, а також прогнозування фінансового стану підприємства в майбутньому та маневреності в умовах конкуренції і мінливості ринку» [31, с. 12]
О. Герєга	«комплексне, багатофакторне поняття, взаємопов'язане з фінансово-економічним станом підприємства, є результатом всіх економічних процесів, які воно здійснює» [12, с. 252]
Л. Шергіна, Т. Домшина	«фінансовий стан підприємства, при якому воно здатне забезпечити власний достатній рівень платоспроможності на довгостроковий період і який забезпечує його економічну незалежність від позикових джерел фінансування» [44]
Л. Стригуль	«стан фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику» [40, с. 64]
М. Савченко, С. Мельник, І. Цимбалюк	«здатність підприємства стабільно розвиватися в умовах ризикованих внутрішнього і зовнішнього середовища з метою максимізації фінансових результатів і розширеного відтворення» [36, с. 65]
В. Рудик, Г. Сукрушева, А. Ковалевська	«економічна категорія, що характеризує такий стан фінансових ресурсів підприємства, які дають змогу забезпечити безперервний процес виробничої діяльності, та досягти розвитку підприємства» [34, с. 607]
Авторське визначення	фінансовий стан торговельного підприємства при якому у нього достатньо власних фінансових ресурсів для здійснення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції при збереженні ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності та рентабельності

Джерело: узагальнено та запропоновано автором

Аналіз теоретичних підходів визначення сутності поняття «фінансова стійкість підприємства» дозволив виявити певні дискусійні домінанти в існуючих трактуваннях. Наведенні поняття розглядають зміст фінансової стійкості підприємства з різних сторін. Ряд авторів [35, 40, 46] характеризують фінансову стійкість підприємства як забезпечення платоспроможності. Інші вчені [24], ототожнюють з наявністю у підприємства власного капіталу. Автори [34, 36, 46] вважають, що фінансова стійкість відображає стабільність діяльності підприємства та проводять тісний взаємозв'язок з фінансовим станом. Окремі вчені [23, 29], роблять наголос на ефективному формуванні, розміщенні та використанні фінансових ресурсів підприємства для забезпечення фінансової стабільності. Можна підсумувати та виокремити загальне в розглянутих визначеннях – фінансова стійкість забезпечує покращення фінансового стану підприємства, розвиток підприємства, гарантуючи йому постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість.

У економічній літературі [6, 12, 34] виокремлюють підходи до визначення сутності фінансової стійкості підприємства, які умовно можна розділити на чотири групи:

– класичний підхід – визначає фінансову стійкість через перевищення доходів підприємства над його витратами;

– фінансовий підхід – фінансова стійкість виступає однією з умов забезпечення ефективного розвитку підприємства та ототожнюється з платоспроможністю, яка виступає найважливішою складовою фінансової стійкості підприємства;

– адаптаційний – фінансова стійкість підприємства прирівнюється до його здатності функціонувати, розвиватися та забезпечувати конкурентоспроможність в межах постійних змін середовища;

– комплексний – фінансову стійкість підприємства виступає комплексним поняттям та визначається як стан фінансових ресурсів підприємства, за якого воно зберігає платоспроможність, здатне вчасно виконувати власні зобов'язання в умовах негативного впливу внутрішніх і зовнішніх факторів.

Провівши аналіз трактування поняття «фінансова стійкість підприємства», автором виокремлено ключові характеристики щодо визначення даного поняття для підприємств торгівлі, які відображено на рисунку 1.1.

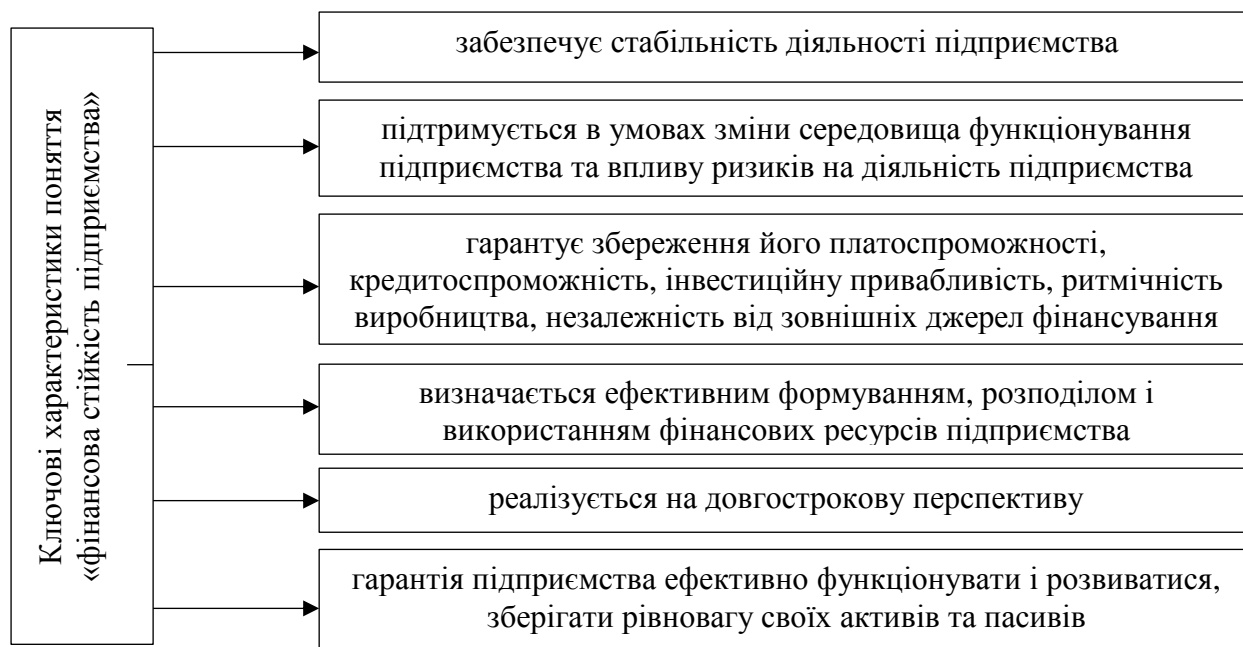

Рисунок 1.1 – Ключові характеристики фінансової стійкості торговельного підприємства

Джерело: виокремлено автором на основі [23, 31, 34, 36]

Фінансова стійкість торговельного підприємства забезпечує стабільність його діяльності [41, с. 256]. У довгостроковій перспективі стійкість торговельного підприємства визначається його стабільним фінансовим станом, інвестиційним кліматом, виробничим процесом. Окрім того, фінансова стійкість торговельного підприємства гарантує збереження його платоспроможності та кредитоспроможності. Здатність підприємства вчасно здійснювати платежі, фінансувати господарську діяльність, підтримувати платоспроможність та ліквідність на відповідному рівні свідчить про стійкий фінансовий стан торговельного підприємства. Таким чином, фінансово стійке торговельне підприємство має суттєві переваги перед іншими суб'єктами господарювання в отриманні кредитних ресурсів, інвестиційних коштів, підборі постачальників

сировини, персоналу та ін. Варто відзначити, що поточна платоспроможність підприємства – це зовнішній прояв фінансового стану торговельного підприємства. Тоді як фінансова стійкість – це внутрішня сторона торговельного підприємства, яка забезпечує стабільну платоспроможність на довгострокову перспективу, в основі якої лежить збалансованість активів і пасивів, доходів і витрат, позитивних і негативних грошових потоків.

Фінансова стійкість торговельного підприємства забезпечується ефективним використанням його фінансових ресурсів. Адже, від ефективності формування, розподілу і використання фінансових ресурсів залежить розвиток торговельного підприємства, забезпечення конкурентоспроможності, його фінансове становище в перспективі.

Діяльність торговельних підприємств в умовах кризового розвитку економіки, постійно піддається впливу факторів, зумовлених воєнними діями на території України та всіма негативними чинниками які впливають на нестабільність соціально-економічних процесів в державі. Все це призводить, в переважній більшості до негативних змін в організації діяльності підприємств. Збереження фінансової стійкості, за несприятливих умов функціонування та мінімізації впливу на діяльність торговельних підприємств, на сьогодні є необхідною умовою функціонування суб'єкта господарювання.

Загальної класифікації факторів, які впливають на фінансову стійкість, немає, адже в наукових джерелах наведено різні класифікації цих факторів. З проведеного аналізу економічної літератури, варто відзначити, що Є. Мних, Н. Барабаш [41, с. 119] фактори впливу на фінансову стійкість підприємства поділяють за класифікаційними ознаками на:

- за місцем виникнення (внутрішні, зовнішні);
- за масштабом впливу (одноосібні, багатоосібні);
- за структурою (прості, складні);
- за можливістю прогнозування (прогнозовані, умовно прогнозовані);
- за важливістю результату (основні, вторинний);
- за ступеню впливу на діяльність підприємства (негативні, позитивні);

- за часом (короткочасні, періодичні, постійні);
- за ймовірністю реалізації (високі, середні малі).

Автори А. Шергіна, Т. Домшина [46, с. 113], вважають, що найбільш узагальненим є поділ факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, за місцем виникнення, тобто на зовнішні та внутрішні. Обґрунтовуючи, тим що вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища може бути як позитивний, так і негативний, простий та складний, основний та вторинний. До факторів зовнішнього середовища автори відносять, ті які характеризуються значним впливом на фінансовий стан підприємства, а саме: «нестабільність економічної та політичної ситуації в країні, кризові явища в економіці, неконтрольованість і нестабільність фінансового ринку, низька ефективність державного управління, сезонні коливання у галузі, неефективність законодавчої бази, дефіцит технологічних нововведень тощо» [46, с. 104].

В той час, як до внутрішніх факторів, які суттєво впливають на діяльність підприємства А. Шергіна, Т. Домшина відносять: «недосконала організаційна структура, неефективність інвестиційно-інноваційної політики, недостатність фінансових ресурсів, низький контроль за усіма процесами на підприємстві» [46, с. 104]. Перераховані фактори негативно впливають на фінансову стійкість підприємства. Тому, основною метою підприємств, має стати своєчасний аналіз, оцінка та виявлення факторів внутрішнього та зовнішнього середовища господарювання підприємств.

Такі автори, як В. Доля, І. Косарева [15, с. 384] окрім внутрішніх та зовнішніх груп факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства, виокремлюють наступні окремі групи: організаційні фактори (рівень маркетингу, рівень використання основних засобів, рівень виробничого менеджменту); фінансові фактори (характер фінансової стратегії, величина частки дебіторської заборгованості, рівень вартості капіталу, рівень фінансових ризиків, фінансовий менеджмент); ринкові (монополізм на ринку, рівень попиту, рівень пропозиції, стан валютного ринку). На нашу думку, виокремлені фактори доцільно віднести до внутрішніх та зовнішніх факторів впливу на фінансову

стійкість підприємства. Адже вказані фактори дублюють або доповнюють ті, що наведені в інших літературних джерелах.

Л. Киш [21, с. 78], фактори внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на фінансову стійкість підприємства, поділяє на групи. Фактори внутрішнього середовища, автор поділяє на групи за фінансово-господарською діяльністю підприємства, а саме: операційні (неефективні маркетинг, структура витрат, виробничий менеджмент, низький рівень кваліфікації персоналу); інвестиційні (перевитрати інвестиційних ресурсів, недосягнення запланованих доходів, неефективний інвестиційний менеджмент); фінансові (неефективна фінансова стратегія, неефективна структура активів, висока вартість капіталу, неефективний фінансовий менеджмент, надмірна частка позикового капіталу). Тоді як зовнішні фактори, автор [21, с. 78] поділяє на: економічні (спад обсягу національного доходу, ріст безробіття, нестабільність податкової системи, зниження доходів населення, ріст інфляції); ринкові (нестабільність валютного курсу, мала конкуренція на ринку, зниження попиту); інші (політична нестабільність, негативні демографічні тенденції, стихійні лиха). Вказані фактори негативно впливають на фінансову стійкість підприємств. На нашу думку, вказаний поділ не є повним, адже автор не виокремлює, ті фактори що носять позитивний вплив на фінансову стійкість підприємства та здатні покращити його фінансове становище.

З проведеного дослідження, варто зауважити, що переважна більшість авторів [15, 31, 23, 40, 41, 46] зосереджують увагу на внутрішніх та зовнішніх факторах впливу на фінансову стійкість підприємства, які за своєю природою легко прогнозовані та сценарно визначені. Проте, особливість зовнішніх факторів полягає в тому, що підприємство не має змоги їх контролювати. Саме тому, основна увага в управлінні фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання має бути спрямована на внутрішні фактори, тобто ті, що цілком залежать від діяльності самого підприємства. Зовнішні та внутрішні фактори неоднаково впливають на фінансову стійкість суб'єкта господарювання, тому кожне підприємство повинно враховувати їх вплив в межах своєї діяльності.

Варто зауважити, що всі перераховані вище фактори тісно взаємопов'язані, але їхній вплив на фінансову стійкість суб'єкта господарювання різний, тобто окремі фактори можуть впливати негативно, а інші – позитивно. Узагальнену класифікацію факторів, що впливають на фінансову стійкість торговельних підприємства, представлено на рисунку 1.2.

Рисунок 1.2 – Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на фінансову стійкість торговельного підприємства

Джерело: систематизовано автором на основі [15, 31, 23, 40, 41, 46]

Найвпливовішими зовнішніми факторами є фактори економічного характеру, адже саме ці фактори створюють всі умови для подальшого ведення фінансово-господарської діяльності торговельного підприємства. Найбільш впливовими та найбільш значимими факторами з даної групи прийнято вважати

такі як: інфляція; кон'юнктура ринку; податкова та монетарна політика держави; рівень промислово-технічного розвитку підприємницького ринку.

На сьогодні, діяльність торговельного підприємства в умовах посилення соціально-економічної невизначеності, військового стану, пандемії COVID-19, наочно відображає необхідність врахування впливу фактору мінливості середовища функціонування суб'єкта господарювання. Адже, після збройної агресії росії, розвиток економіки України майже зупинився. Значна частина торговельних підприємств функціонує не на повну потужність, або ж зупинилася. Тому, врахування впливу зміни зовнішнього середовища діяльності торговельних підприємств, на сьогодні особливо важливий.

Таким чином, фінансова стійкість є найбільш важливою складовою фінансово-економічної діяльності торговельних підприємств. Якщо торговельне підприємство фінансово стійке, то воно має перевагу перед іншими підприємствами того ж профілю та залучень інвестицій, в отриманні кредитів, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів.

Дослідивши групи факторів впливу на фінансову стійкість торговельних підприємств, можна дійти висновку, що фінансова стійкість залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, співвідношенням власних та позикових коштів, співвідношенням активів та джерел їх фінансування, від вибраної стратегії діяльності та управління, стадії життєвого циклу підприємства, а також від рівня розвитку економіки країни та мінливості середовища функціонування суб'єкта господарювання. Тому, кожне торговельне підприємство повинно виявляти та аналізувати всі фактори впливу на його фінансову стійкість, прогнозувати можливі наслідки їх дії, враховуючи особливості власної фінансово-господарської діяльності і швидко приймати рішення, які дозволять покращити загальний фінансовий стан торговельного підприємства.

1.2 Організаційно-економічні засади управління фінансовою стійкістю підприємства

Зниження купівельної спроможності покупців, невизначеність надійності контрагентів та інші кризові явища економіки, які зворушили всіх сфери суспільного життя, не дають можливості для ефективного функціонування торговельних підприємств. Фінансова стійкість є базисним показником в управлінні фінансово-економічною системою підприємств торгівлі. Фінансова стійкість відіграє значну роль в загальній системі управління підприємством за умов нестабільності економічних процесів, невизначеності та непрогнозованості економічного середовища. Тому, управління фінансовою стійкістю торговельних підприємств потребує окремого розгляду. Управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі є одним з основних напрямів системи фінансового менеджменту, що включає управління доходами і витратами підприємства, структурою капіталу підприємства, оцінку показників ліквідності, платоспроможності, рентабельності та моніторинг внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на діяльність підприємства.

На думку Є. Масленнікова, управління фінансовою стійкістю підприємства – це «...система принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів, їх формуванням та розподілом, яка б дозволила підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні кредитоспроможності та платоспроможності» [27].

Майже ідентичне визначення управління фінансовою стійкістю підприємства подає С. Єлецьких [17], Л. Докієнко [14], які розглядають його, як «систему принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів і активів, їх формування та розподілу, яка б дозволила підприємству розвиватися на основі

зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності, забезпечення і підтримання фінансової рівноваги» [20].

Автори, Т. Ковальчук, Ю. Цивак, трактують поняття управління фінансовою стійкістю підприємства дещо скорочено, на відмінну від попередніх визначень. Під яким розуміють, «систему принципів та методів розроблення й реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням постійного зростання прибутку, збереження платоспроможності і кредитоспроможності, підтриманням фінансової рівноваги» [22].

Тоді як Е. Литовченко, О. Калініченко, під управлінням фінансовою стійкістю підприємства, розуміють «заходи, спрямовані на покращення фінансового стану підприємства, шляхом збільшення показників прибутковості, фінансової стійкості, ділової активності тощо» [25].

Ефективне управління фінансовою стійкістю підприємства можливе, за умови чіткого визначення об'єкту, суб'єкту, мети та завдання управління, які виступають базовими складовими подальших управлінських дій.

Автори Г. Погріщук, В. Руденко [33, с. 775], здійснюють акцент на тісному взаємозв'язку між суб'єктом та об'єктом управлінської системи. З одного боку, суб'єкт управління через визначений набір заходів, засобів та інструментів здійснює вплив на об'єкт управління. З іншого боку, суб'єкт управління перебуває в залежності від об'єкта управління, від якого залежать його функції та можливості. С. Єлецьких [18], зазначає, що до об'єктів управління фінансовою стійкістю підприємства належать фактори, які визначають позитивний чи негативний вплив на фінансові процеси суб'єкта господарювання. В той час як до суб'єктів управління належать відділи та окремі фахівці, що здійснюють управління фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Основна мета управління фінансовою стійкістю підприємства, полягає в забезпеченні фінансової рівноваги, підтримці заходів стабільної та ефективної роботи підприємства, підтриманню платоспроможності та кредитоспроможності діяльності суб'єкта господарювання. На думку М. Савченко, С. Мельник, І. Цимбалюк, головною метою управління фінансовою стійкістю підприємства є

«постійна підтримка сталого становища підприємства на основі реалізації заходів, спрямованих на запобігання кризових ознак втрати стабільності діяльності, платоспроможності та кредитоспроможності» [36].

Досягнення поставленої мети можливе при вирішенні завдань управління фінансовою стійкістю підприємства. Зокрема, Г. Савицька [35] вважає, що головним завданням управління фінансовою стійкістю підприємства є збереження рівноваги активів та пасивів підприємства, що дасть змогу контролювати його фінансову стійкість. На думку Д. Шиян, Н. Строченко [47, с. 30], головним завданням управління фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання, вважають забезпечення оптимальної структури активів та пасивів підприємства, що дозволить забезпечити його платоспроможність і, як результат, його фінансову стійкість.

При цьому основними цілями управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення:

- збалансованості активів та пасивів;
- збалансованості доходів і витрат;
- збалансованості грошових потоків підприємства [36].

Процес управління фінансовою стійкістю можливий за дотримання принципів управлінської діяльності. Зокрема, автори П. Гаврилко, М. Лалакулич, Т. Гуштан [9], виокремлюють такі принципи як:

– інтегрованості, передбачає здійснення моніторингу за зовнішніми та внутрішніми факторами що впливають на фінансову стійкість підприємства, врахування змін тенденцій окремих факторів динамічного середовища діяльності підприємства на його фінансові результати;

– комплексності, передбачає управління фінансовою стійкістю з позиції комплексного підходу;

– багатоваріантності, передбачає безперервне управління фінансовою стійкістю підприємства з позиції максимізації економічних вигод через зміну джерел залучення фінансових ресурсів;

– орієнтованості, передбачає управління фінансовою стійкістю підприємства з позиції орієнтації на основні цілі та мету діяльності підприємства.

С. Єлецьких [18] поділяє принципи управління фінансовою стійкістю підприємства на універсальні, специфічні, загальносистемні та управлінські. Серед універсальних, автор виокремлює принцип детермінізму. Вказаний принцип передбачає постійний аналіз змін внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства. Особливе місце, на думку автора в групі загальносистемних принципів, посідає принцип зворотного зв'язку. Даний принцип передбачає здатність підприємства реагувати на зміну факторів які впливають на фінансову стійкість підприємства. До специфічних принципів, автор відносить принципи безповоротності розвитку підприємства та сукупності динамічної рівноваги. До групи принципів управління розвитком підприємства С. Єлецьких [18], відносить принцип багаторівневості управління. Суть принципу полягає у формуванні ієрархічної багаторівневої структури управління фінансовою стійкістю підприємства, яка має забезпечити виявлення проблемних ділянок та проведення відповідних заходів для зменшення впливу негативних наслідків.

Важливою складовою управління фінансовою стійкістю підприємства є виявлення та оцінка елементів фінансової стійкості, а також виявлення та аналіз факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства. В процесі управління фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання складаються окремі фінансові взаємини з приводу формування, розподілу та використання фінансових активів, розрахунків з бюджетом, організаціями, працівниками та іншими контрагентами. Формування фінансових активів підприємства здійснюється на основі залучення грошових коштів за рахунок власних джерел фінансування, накопичень і капіталу, а також різного виду зовнішніх надходжень. Оцінка ефективності залучення джерел фінансування діяльності підприємства, залежить від якісно здійсненого операційного аналізу фінансової стійкості підприємства. Розподіл фінансових активів відбувається через створення резервних фондів капіталовкладень в інвестиційні проекти. При

цьому, розподіл фінансових ресурсів відбувається на основі врахування проведеної оцінки фінансової стійкості підприємства.

За допомогою окремих інструментів здійснюється ефективне управління фінансовою стійкістю підприємства. В узагальненому трактуванні, інструмент управління – це те, за допомогою чого здійснюється вплив на об'єкт управління. Об'єктом управління є фінансова стійкість торговельного підприємства, відповідно, під інструментом розуміється сукупність фінансових важелів, методів, засобів та інших фінансових інструментів, за допомогою яких здійснюється цілеспрямований вплив на фінансову стійкість підприємства.

Фінансові важелі є одним із важливих засобів впливу на фінансову стійкість підприємства. В економічній літературі важелі управління фінансовою стійкістю трактують як «набір фінансових показників, через які керуюча система може впливати на господарську діяльність підприємства. Вони включають: прибуток, доходи, фінансові санкції, ціну, дивіденди, проценти, заробітну плату, податки, тощо» [27]. В наведеному визначенні фінансові важелі трактуються, як інструменти, за допомогою яких реалізуються фінансові методи. Підтримуємо думку Є. Масленнікова, вважає що, «фінансові важелі представляють собою фінансові кошти (інструменти), застосовувані в фінансових методах для виконання функцій фінансового механізму торговельного підприємства та вирішення певних фінансових задач, в першу чергу, для збільшення доходу та зменшення ризику» [48, с. 61].

Фінансові методи управління фінансовою стійкістю підприємства – сукупність прийомів, за допомогою яких суб'єкт господарювання здійснює формування та використання грошових фондів, управління грошовими потоками. До фінансових методів управління фінансовою стійкістю підприємства відносять: методи залучення фінансових ресурсів; методи розподілу та використання фінансових ресурсів; методи розміщення фінансових ресурсів; методи мінімізації факторів, які впливають на фінансову стійкість підприємства; методи стимулювання інноваційної діяльності; методи фінансового контролю; методи преміювання та стимулювання.

В основі ефективного управління фінансовою стійкістю підприємства лежить організація системи моніторингу за результатами фінансово-господарської діяльності підприємства. Моніторинг являє собою складну систему спостережень, аналізу, оцінки, діагностики та корегування управлінських рішень по забезпеченню фінансової стійкості підприємства.

Моніторинг дозволяє врахувати вплив, який здійснює фінансово-господарська діяльність підприємства на фінансову стійкість підприємства, а також роль управлінського складу та інших контрагентів у прийнятті фінансових рішень. Основне призначення моніторингу полягає у виявленні якісних і кількісних змін факторів, які впливають на забезпечення оптимального рівня фінансової стійкості підприємства.

В узагальненому вигляді концептуальна схема процесу управління фінансовою стійкістю підприємства представлена на рисунку 1.3.

Оцінка елементів фінансової стійкості підприємства здійснюється на основі різноманітних методів фінансового аналізу. В економічній літературі представлено багато методик аналізу фінансової стійкості підприємства та її складових, які ґрунтуються на розрахунку показників. Переважна більшість показників оцінки фінансової стійкості підприємства розраховується на основі фінансової звітності. Основними завданнями аналізу рівня фінансової стійкості суб'єкта господарювання є: аналіз складу і структури активів підприємства; вивчення динаміки і структури джерел фінансування підприємства; аналіз рівня забезпечення власними оборотними коштами; оцінка кредиторської та дебіторської заборгованості, платоспроможності [4, с. 65].

На практиці, основним показником для оцінки фінансової стійкості підприємства, який застосовують найчастіше є коефіцієнту фінансової незалежності. Вказаний показник слугує аналітичним коефіцієнтом, що відображає збереження фінансового капіталу, що є обов'язковою передумовою успішного бізнесу [20, с. 17]. Також не менш важливим показником, для аналізу фінансової стійкості підприємства є показники співвідношення власного капіталу і зареєстрованого капіталу; активів і статутного капіталу підприємства.

Суттєве перевищення статутного капіталу над чистими активами підприємства, свідчить про наявність непокритих збитків.

Рисунок 1.3 – Концептуальна схема процесу управління фінансовою стійкістю підприємства

Джерело: систематизовано автором на основі [9, 18, 33, 36]

У таблиці 1.2 представлено підходи до оцінки фінансової стійкості підприємств.

Таблиця 1.2 – Підходи та методики оцінки фінансової стійкості підприємств [31, с. 26]

Показники \ Автори	Н. Борецька [29]	А. Фоменко [32]	М. Липенко [33]	Л. Ващенко [31]	Н. Ющенко [35]
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономності)	+	+	+	+	+
Коефіцієнт фінансової залежності	+		+	+	+
Коефіцієнт фінансового левериджу		+			+
Коефіцієнт покриття (загальний)		+			
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними джерелами фінансування	+		+		
Коефіцієнт стійкого фінансування		+	+		
Коефіцієнт фінансової стійкості		+	+	+	
Коефіцієнт фінансового ризику		+			+
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	+	+	+	+	
Коефіцієнт маневреності позикового капіталу				+	
Коефіцієнт структури позикових коштів		+			+
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень			+		
Коефіцієнт поточної заборгованості	+	+			
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу				+	
Показник співвідношення власних і залучених коштів	+		+		
Коефіцієнт реальної вартості майна			+		

Джерело: [31, с. 26]

На думку І. Нагорної, С. Кузнецова, Т. Польової, М. Мельничук, К. Дяченко, І. Порсюрова, І. Клімович, Г. Баширова [8] найбільш розповсюдженими показниками, які застосовуються для оцінки фінансової стійкості підприємства є: «коефіцієнт фінансової незалежності (автономності), коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт фінансового левериджу, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт фінансового ризику, коефіцієнт маневреності власного капіталу» [31, с. 25].

Окрім перелічених показників оцінки фінансової стійкості підприємства, В. Ганін, Р. Алерперов [10, с. 150] виділяють такі показники, як залишок або нестачу джерел коштів для формування запасів або витрат. Автори, для аналізу джерел формування запасів і витрат, пропонують використовуватися такі показники як: наявність власних оборотних коштів; наявність власних і довгострокових позикових коштів для формування запасів і витрат; загальну суму основних джерел формування запасів і витрат.

На основі наведених показників, здійснюється оцінка зміни фінансового стану підприємства у результаті впливу внутрішніх та зовнішніх факторів, для визначення заходів, що дають змогу мінімізувати фінансові загрози, маневруючи своїми фінансовими можливостями.

При визначенні факторів, які впливають на фінансову стійкість та діяльність підприємства, оцінюють слабкі і сильні місця, виявляють резерви, розробляють ефективні управлінські рішення та можливі напрямки розвитку підприємства. Це дасть змогу своєчасно виявляти негативний вплив на фінансову стійкість підприємства і розробити певні заходи, які стосуються підвищення фінансової стабільності підприємства.

Концептуальна схема процесу управління фінансовою стійкістю підприємства дозволить забезпечити:

- комплексну оцінку фінансової стійкості суб'єкта господарювання, яка полягає у взаємозв'язку і єдності ряду ключових показників, характеризують фінансово-господарську діяльність підприємства;

- планування фінансово-господарської діяльності підприємства з урахуванням досягнутих результатів, а також визначення кількісних та якісних критеріїв щодо прогнозуванню рівня його стійкого фінансового розвитку;

- причинно-наслідкові зв'язки між показниками та факторами, які впливають та ефективність досягнутих результатів та рівень фінансової стійкості підприємства.

2 Аналітичне забезпечення управління фінансовою стійкістю торговельних підприємств

2.1 Аналіз сучасного стану діяльності торговельних підприємств України

На сьогодні сфера торгівлі слугує важливим підґрунтям розвитку економіки України та зростання внутрішньоринкової конкуренції. Говорячи про українську торговельну сферу, варто відзначити, що для неї характерним є значний рівень конкурентної боротьби, що вказує на присутність позитивних тенденцій розвитку галузі.

Протягом декількох останніх років діяльність підприємства торгівлі характеризуються позитивною динамікою розвитку. Так, обсяг оптового товарообороту підприємств збільшився в січні 2022 року на 12,6 %, в порівнянні з аналогічним періодом 2021 року. Обсяг обороту торговельних підприємств збільшився в січні 2022 року на 18 % до зазначеного періоду, а до грудня 2021 року знизився на 18,5 %. Обсяг роздрібного товарообороту – на 14,4 % та 20,7 %, відповідно [7, с. 261].

Проте, запровадження воєнного стану та ведення військових дій стало початком негативного розвитку торговельних підприємств. Зазначене, викликало зниження платоспроможності, зменшення обсягу споживчого попиту і результативне пониження ділової активності торговельних підприємств.

На рисунку 2.1 представлено динаміку кількості суб'єктів господарювання оптової та роздрібною торгівлі. В 2017-2021 роках їх кількість з 837797 одиниць у 2017 році зменшилася до 777419 одиниць у 2021 році. Кількість підприємств торгівлі за п'ять років скоротилася на 60378 одиниць. З одного боку, це пояснюється впливом пандемії коронавірусу на здійснення діяльності підприємствами торгівлі, а з іншого, – зміною формату торгівлі в частині інтеграції офлайн і онлайн торгівлі. За цих обставин зменшилася кількість

фізичних осіб-підприємців задіяних в торгівлі, з 748259 одиниць у 2017 році до 680381 одиниць у 2021 році.

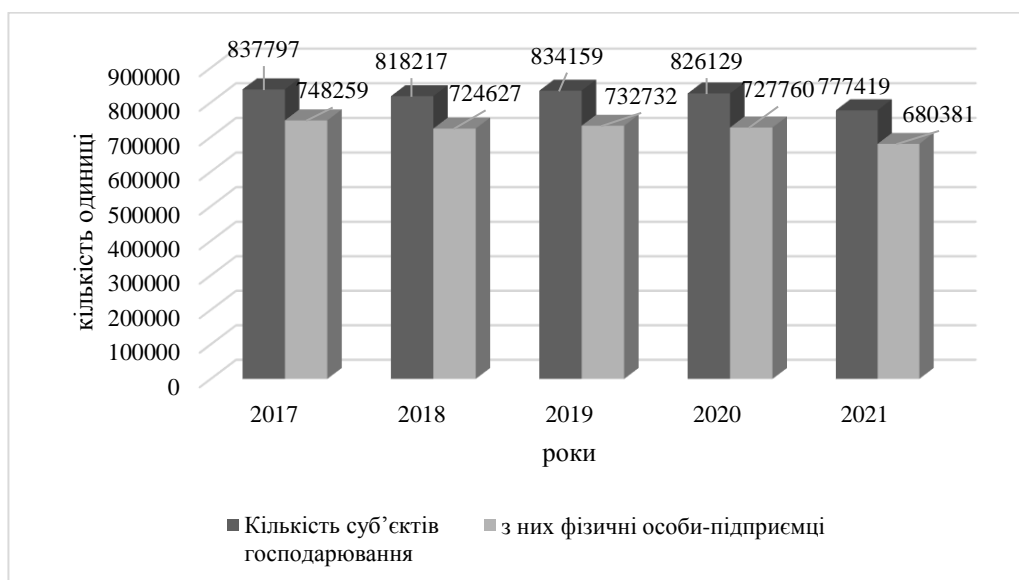

Рисунок 2.1 – Динаміка кількості суб'єктів господарювання оптової та роздрібної торгівлі

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України [13]

В період коронакризи значна кількість підприємств зупинили власну діяльність. Внаслідок чого, трудові ресурси, задіяні в інших видах діяльності, перемістилися і інші сфери і, перш за все в торгівлю. Так як торговельна діяльність, яка виконує соціально-економічну функцію забезпечення товарного попиту населення, піддається меншому впливу факторів зовнішнього середовища. Внаслідок чого, кількість зайнятих працівників в сфері торгівлі в 2021 році зросла на 171000 осіб, в порівнянні з 2017 роком.

За обсягами реалізованої продукції торговельні підприємства займають значну частку від загальних показників діяльності суб'єктів господарювання України. В таблиці 2.1 наведено динаміку реалізованої продукції (товарів, послуг) торговельними підприємствами та їх частка до загального обсягу. Показники наведено відповідно до даних розміщених на сайті Державної служби статистики України [13], за період 2017-2021 років.

Таблиця 2.1 – Динаміка обсягу реалізованої продукції (товарів, послуг) торговельними підприємствами та їх частка до загального обсягу, протягом 2017-2021 років

Показник	Роки				
	2017	2018	2019	2020	2021
Всього суб'єктів господарювання, тис. грн	3351185846,0	4110094296,3	4345851191,2	4519524661,7	5994849519,2
з них фізичних осіб-підприємців, тис. грн	289532900,5	345729395,6	387480095,6	451291371,0	609828078,2
у % до загального показника суб'єктів господарювання відповідного виду діяльності	8,6	8,4	8,9	10,0	10,2

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [13]

Протягом 2017-2021 років спостерігається збільшення обсягів реалізованої продукції торговельними підприємствами як в цілому, так і його частки в загальному обсязі реалізованої продукції в Україні. Так, обсяги реалізованої продукції торговельними підприємствами зросли з 3351185846,0 тис. грн у 2017 році до 5994849519,2 тис. грн у 2021 році, відповідно. Обсяг реалізованої торговельної продукції фізичними особами-підприємцями протягом 2017-2021 років має стійку динаміку до зростання. Зокрема в 2017 році його обсяг склав 289532900,5 тис. грн, а на кінець 2021 року – 609828078,2 тис. грн. В відсотковому співвідношенні частка реалізованої продукції торговельними підприємствами від загального обсягу реалізованої продукції зросла з 8,6 % на кінець 2017 року до 10,2 % на кінець 2021 року.

На рисунку 2.2 відображено обсяг обороту підприємств роздрібною торгівлі України в 2017-2021 роках.

Згідно зі статистичними даними роздрібний товарооборот протягом досліджуваного періоду демонструє позитивну динаміку. Його зростання було сповільнене у 2020 році, що пов'язано з карантинними обмеженнями, які діяли в цей період. Найбільший його приріст спостерігався у 2021 році.

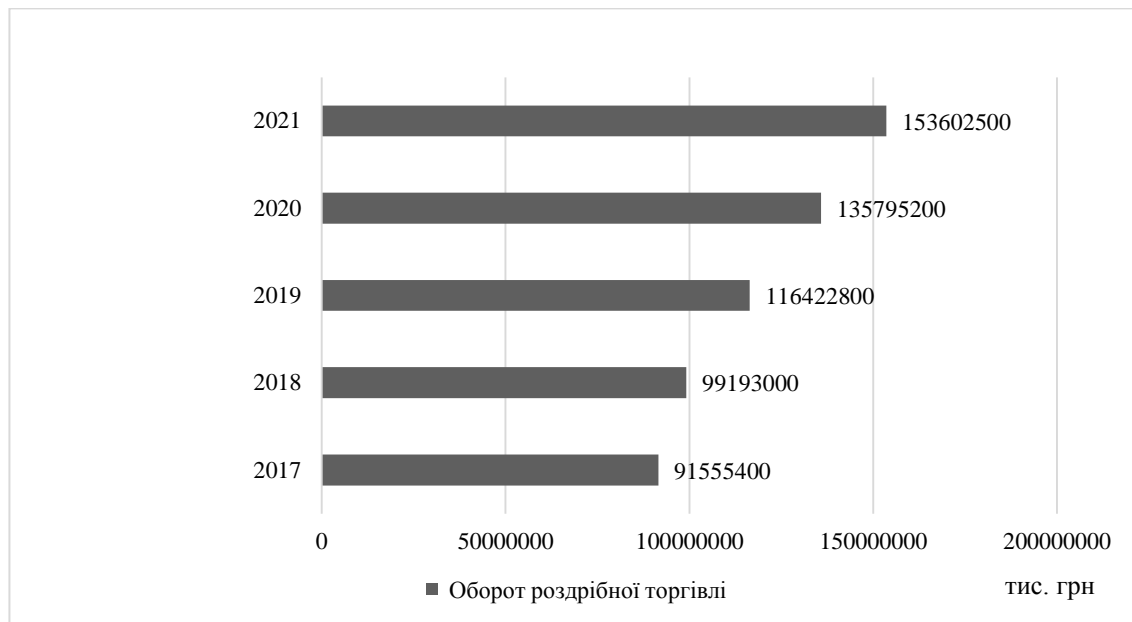

Рисунок 2.2 – Обсяг обороту підприємств роздрібної торгівлі України в 2017-2021 роках

Джерело: побудовано за даними Державної служби статистики України [13]

До початку військових дій, сектор роздрібної торгівлі був одним з найприбутковіших в економіці України. Проте, починаючи з 24 лютого кількість торгових приміщень зменшилась на 29 %, через шість місяців цей відсоток становив 17 %, тобто простежується позитивна динаміка збільшення кількості працюючих торгових приміщень. За даними Державної служби статистики [13], обсяг роздрібної торгівлі у 2021 році зріс на 10,8 %, але через воєнний стан сфера торгівлі зазнає збитків, які склали майже 50 млрд грн на кінець червня 2022 року.

В таблиці 2.2 наведено динамку балансових показників діяльності торговельних підприємств в 2017-2021 роках.

На кінець 2017 року загальна вартість активів та пасивів торговельних підприємств складала 1993356889,2 тис. грн. Протягом 2018 року вартість активів та пасивів підприємств торгівлі зросла та складала 2313749075,9 тис. грн. Починаючи з 2019 року балансова вартість активів та пасивів торговельних підприємств зростає з 2498322651,3 тис. грн до 2942658852,0 тис. грн в 2021 році.

Таблиця 2.2 – Динаміка балансових показників діяльності торговельних підприємств України в 2017-2021 роках

у тис. грн

Показник	Роки				
	2017	2018	2019	2020	2021
Активи					
Необоротні активи	276868825,6	299291902,5	347599960,7	370353691,7	394886336,0
Оборотні активи	1715815379,7	2013853715,0	2149443576,7	2310387299,0	2547343334,1
Необоротні активи та групи вибуття	672683,9	603458,4	1279113,9	637944,8	429181,9
Пасиви					
Власний капітал	26231721,5	101913578,5	188646626,1	234436544,5	312422554,0
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	295140599,1	249429514,3	240634204,4	252931489,3	244993714,2
Поточні зобов'язання і забезпечення	1671853844,2	1962176657,0	2068352107,2	2193997805,9	2384732999,5
Зобов'язання пов'язанні з необоротними активами та групами вибуття	130724,4	229326,1	689713,6	13095,8	509584,3
Баланс	1993356889,2	2313749075,9	2498322651,3	2681378935,5	2942658852,0

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [13]

Найбільшу вартість в загальній сукупності активів підприємств торгівлі протягом 2017-2021 років, займають оборотні кошти. На кінець 2017 року їх вартість склала 1715815379,7 тис. грн. В подальші роки, їх вартість зросла та склала: 2013853715,0 тис. грн на кінець 2018 року; 2149443576,7 тис. грн на кінець 2019 року; 2310387299,0 тис. грн на кінець 2020 року; 2547343334,1 тис. грн на кінець 2021 року.

Необоротні активи підприємств торгівлі протягом 2017-2019 років стрімко зростали. Починаючи з 2020 року вартість необоротних активів торговельних підприємств суттєво знизилася, з 1279113,9 тис. грн на початок 2020 року до 429181,9 тис. грн – на кінець 2021 року.

Обсяг власного капіталу у структурі пасивів торговельних підприємств упродовж 2017-2021 років коливається від 26231721,5 тис. грн до 312422554,0 тис. грн, при цьому його обсяг був найбільший в 2021 році.

Поточні зобов'язання торговельних підприємств, які в переважній більшості пов'язані із короткотерміновими кредитами банків, тобто короткостроковими позиковими ресурсами, протягом 2017-2021 років у декілька разів перевищували довгострокові зобов'язання, які пов'язані з одержанням довгострокових кредитів. Довгострокові зобов'язання і забезпечення торговельних підприємств, мають нестійку динаміку. Протягом 2017-2019 років, їх вартість зменшується з 295140599,1 тис. грн до 240634204,4 тис. грн, відповідно. На кінець 2020 року вартість довгострокових зобов'язань торговельних підприємств склала 252931489,3 тис. грн. Тоді як на кінець 2021 року значення показника зменшилося та склало 244993714,2 тис. грн.

Поточні зобов'язання і забезпечення торговельних підприємств протягом 2017-2021 років зросли. На кінець 2017 року їх вартість склала 1671853844,2 тис. грн, тоді як на кінець 2021 року – 2384732999,5 тис. грн. З проведеного дослідження, варто зауважити що в джерелах фінансування господарської діяльності підприємств торгівлі переважають короткострокові позикові кошти, що негативно позначається на стабільності функціонування підприємств.

Фінансові результати діяльності торговельних підприємств характеризуються позитивною тенденцією до зростання в 2017-2019 рока. Зокрема в 2017 році 75,2% торговельних підприємств отримали прибутки, тоді як 24,8 % підприємств торгівлі були збитковими. Обсяг прибутків підприємств торгівлі в 2017 році склав 39296,3 млн грн. Протягом 2018 року підприємства торгівлі отримали 86290,5 млн грн прибутку, а їх частка склала 77,2 % до загальної кількості торговельних підприємств. Тоді як 22,8 % торговельних підприємств отримали збиток в сумі 30351,1 млн грн. На кінець 2019 року 77,1 % підприємств були прибутковими, а сукупні сума прибутку склала 129113,3 млн грн. В 2020 році сума отриманого прибутку торговельними підприємствами склала 45272,0 млн грн. Частка прибуткових підприємств торгівлі знизилася до 74,4 %. Протягом 2021 року вартість отриманого прибутку торговельними підприємствами України зросла, в порівнянні з 2020 роком та склала 145861,9

млн грн. Тоді як 22,9 % торговельних підприємств отримали збитки в сумі 39022,0 млн грн.

Таблиця 2.3 – Динаміка фінансових результатів до оподаткування торговельними підприємствами протягом 2017-2021 років

Показник	Роки				
	2017	2018	2019	2020	2021
Фінансовий результат (сальдо) до оподаткування, млн грн	39296,3	86290,5	129113,3	45272,0	145861,9
Фінансовий результат до оподаткування (прибуток), млн грн	89285,4	116641,6	159827,3	118199,0	184883,9
у % до загальної кількості підприємств	75,2	77,2	77,1	74,4	77,1
Фінансовий результат до оподаткування (збиток), млн грн	49989,1	30351,1	30714,0	72927,0	39022,0
у % до загальної кількості підприємств	24,8	22,8	22,9	25,6	22,9

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [13]

Найгірший показник прибутковості торговельні підприємства отримали за результатами діяльності 2020 року, що пов'язано з карантинними обмеженнями пов'язаними з пандемією коронавірусу та були запровадженні на державному рівні. Так частка торговельних підприємств, які отримали прибутки склала 74,4 %, а частка підприємств торгівлі які були збитковими склала 25,6 %.

Протягом 2017-2021 років діяльність торговельних підприємств була прибутковою протягом всього періоду. В 2017-2019 роках торговельні підприємства отримали чистий прибуток в сумі від 4474978,5 тис. грн до 7344150,8 тис. грн.

Проте в 2020 році, варто відзначити суттєве зменшення вартості отриманого чистого прибутку підприємствами торгівлі. На кінець року торговельні підприємства отримали чистий прибуток в сумі 3963314,3 тис. грн. Найбільшу суму чистого прибутку підприємства торгівлі отримали в 2021 році, його вартість склала 13244942,1 тис. грн. На рисунку 2.3 відображено динаміку

чистого прибутку / збитку, отриманого підприємствами торгівлі в 2017-2021 роках.

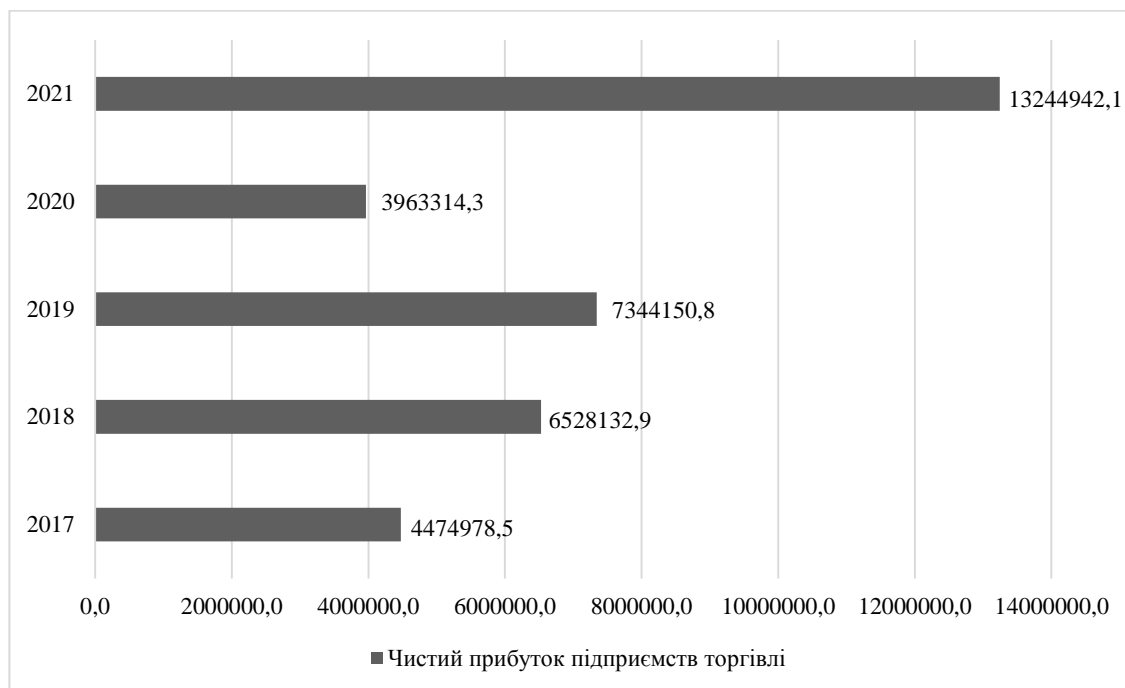

Рисунок 2.3 – Динаміка чистого прибутку (збитку) отриманого підприємствами торгівлі протягом 2017-2021 років, тис. грн

Джерело: складено за даними Державної служби статистики України [13]

Таким чином, діяльність сфери торгівлі у 2017-2021 роках характеризується як позитивними так і негативними кількісними змінами, що знаходять відображення у: зростанні обсягів обороту роздрібної торгівлі, зростанні кількості торговельних підприємств й зайнятих в торгівлі працівників; фінансуванні господарської діяльності підприємств за рахунок короткострокових позикових коштів, що негативно пливає на фінансовий стан підприємства; зменшенні отриманого чистого прибутку підприємствами торгівлі в 2020 році; від’ємним сальдо обороту роздрібної торгівлі та роздрібного товарообороту на початку 2022 року [40].

Отже, наразі торговельні підприємства України проходять процес адаптації до здійснення своєї діяльності в умовах воєнного стану. Адже, з

початком повномасштабної війни торговельна галузь зіштовхнувся з рядом проблем:

- проблеми з логістикою: пошкодження значної частини доріг, автомобільних мостів, залізничних колій, залізничних мостів; зупинення діяльності морських портів;

- труднощі постачання товарів: знищення складських приміщень та товарів, які там знаходилися; перевезення значної частини товарних запасів з центральних областей України в західні області; дефіцит складських приміщень; зростання вартості перевезення;

- скорочення попиту: скорочення попиту на товари з коротким терміном придатності та зростання попиту на довготривалі товари; зниження купівельної спроможності населення; зростання цін; втрата робочих місць;

- нестача висококваліфікованих кадрів: міграція населення за кордон; внутрішні переміщення трудових ресурсів; заборгованість підприємств з виплати заробітної плати; скорочення заробітної плати; простої; вимушена відпустка;

- обмежені фінансові ресурси, відсутність інвестицій: дефіцит оборотних коштів, високі витрати на орендну плату;

- збитки, завдані військовими діями: зруйновані будівлі, складські приміщення, магазини; втрата основних засобів; збитки товарним залишкам в торговельних точках та складських приміщеннях тощо [32].

Таким чином, аналіз сучасного стану підприємств торгівлі в Україні дозволило виокремити основні напрямки та тенденції розвитку цієї галузі, а саме: відшкодування збитків за втрачене майно торговельним підприємствам, виплата компенсацій; подальше відновлення роботи магазинів на безпечних територіях; запровадження державних програм підтримки сфери торгівлі в Україні, зокрема в частині оборотних активів; розвиток конкурентного середовища і подолання монополізму на ринку торговельної діяльності та стимулювання просування товарів вітчизняних виробників.

2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Якісний продукт плюс», м. Хмельницький в 2019-2021 роках

Торговельне підприємство ТОВ «Якісний продукт плюс» є імпортером та дистриб'ютором італійських виробників побутової хімії та засобів особистої гігієни, наступних торгових марок: Deox, Winni's, Pulirapid, Smachio Tutto, Disinfekto, Madel, Love, Gallon, Nonna Papera, Paciuchino, Quik, EMI, CIM, Yplon, Avea, Nova. Товариство працює на українському ринку з 2012 року, постійно розширюючи асортимент, обсяги імпорту та ринки збуту. Основним видом діяльності є неспеціалізована оптова торгівля.

На основі фінансової звітності ТОВ «Якісний продукт плюс» (додатки А, Б, В), здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства за 2019-2021 роки. В таблиці 2.4 наведено аналіз складу та структури активів підприємства в 2019-2021 роках.

В 2019 основну частку в загальній структурі активів ТОВ «Якісний продукт плюс» склали запаси готової продукції. Їх питома вага в 2019 році становила 65,05 %. Другою за часткою статтею активів товариства є дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, яка в 2019 році становила 27,46 % від загальної суми активів. Питома вага дебіторської заборгованості підприємства за розрахунками з бюджетом в 2019 році склала 2,23 %. Інші статті активів підприємства склали незначну частину. Зокрема, частка інших необоротних активів ТОВ «Якісний продукт плюс» склала 0,32 %, частка іншої поточної дебіторської заборгованості – 1,53 %, питома вага грошових коштів та їх еквівалентів – 0,35 %, частка інших оборотних активів – 0,81 %.

На кінець 2020 року найбільшу частку в структурі активів ТОВ «Якісний продукт плюс», займали запаси. Питома вага яких, в порівнянні з 2019 роком, зросла на 5,17 в.п. та склала 70,18 %. Частка дебіторської заборгованості товариства за товари, роботи, послуги, в загальній структурі активів склала 25,19 % та зменшилася, в порівнянні з 2019 роком на 2,27 в. п. Питома вага основних

засобів підприємства на кінець 2020 року зменшилася на 0,69 в.п, в порівнянні з 2019 роком та склала 1,56 %.

Таблиця 2.4 – Аналіз складу та структури активів ТОВ «Якісний продукт плюс» м. Хмельницький в 2019-2021 роках

Показник	2019 рік, тис. грн	2020 рік, тис. грн	2021 рік, тис. грн	Частка у активах			Зміни в структурі, в.п.	
				2019 рік,%	2020 рік,%	2021 рік,%	2020/2019	2021/2020
Основні засоби	171,7	129,4	125,4	2,24	1,56	1,30	-0,69	-0,26
Інші необоротні активи	24,4	0,0	0,0	0,32	0,00	0,00	-0,32	0,00
Усього необоротних активів	196,1	129,4	125,4	2,56	1,56	1,30	-1,01	-0,26
Запаси	4975,2	5837	6688,9	65,05	70,18	69,10	5,13	-1,09
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2100	2094,8	2241,0	27,46	25,19	23,15	-2,27	-2,04
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	170,5	2,7	2,7	2,23	0,03	0,03	-2,20	0,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	117,4	58,8	58,8	1,53	0,71	0,61	-0,83	-0,10
Гроші та їх еквіваленти	27	102,8	553,9	0,35	1,24	5,72	0,88	4,49
Витрати майбутніх періодів	0,0	7,3	8,8	0,00	0,09	0,09	0,09	0,00
Інші оборотні активи	62,3	84,3	1,2	0,81	1,01	0,01	0,20	-1,00
Усього оборотних активів	7452,4	8187,7	9555,3	97,44	98,44	98,70	1,01	0,26
Баланс	7648,5	8317,1	9680,7	100,00	100,00	100,00	0,00	0,00

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Частка дебіторської заборгованості підприємства за розрахунками з бюджетом на кінець 2020 року склала 0,03 % та зменшилася протягом року на 2,2 в.п. Питома вага грошових коштів ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2020 році, в порівнянні з відповідним періодом 2019 року, зросла на 0,88 в.п. та склала 1,24 %. Питома вага іншої поточної дебіторської заборгованості в 2020 році

зменшилася на 0,83 в.п. та склала 0,71 % від загальної структури активів товариства. Частка витрат майбутніх періодів протягом 2020 року зросла на 0,09 в.п. та склала 7,3 %. Питома вага інших оборотних активів підприємства, протягом аналізованого періоду, зросла на 0,2 в.п. та склала 1,01 %.

На кінець 2021 року найбільшу частку у структурі активів ТОВ «Якісний продукт плюс», займали запаси. Частка яких на кінець періоду склала 69,1 % та зменшилася, протягом року, на 1,09 %. На кінець 2021 року дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги зменшилася на 2,04 в.п. та склала 23,15 %. Питома вага грошових коштів та їх еквівалентів, склала 5,72 %, що на 4,49 в.п. більше, ніж у 2020 році. Протягом 2021 року зменшилася частка основних засобів підприємства, на 0,26 в.п та склала 1,3 %. На кінець 2021 року, питома вага дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом залишилася на рівні 2020 року та склала 0,03 % від загальної вартості активів. Протягом 2021 року питома вага іншої поточної дебіторської заборгованості, в загальній структурі активів товариства склала 0,61 % та зменшилася, в порівнянні з попереднім роком на 0,1 в.п. Частка інших оборотних активів товариства склала, на кінець 2021 року, 0,01 %. На рисунку 2.4 відображено узагальнену структуру активів ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2019-2021 роках.

Рисунок 2.4 – Структура активів ТОВ «Якісний продукт плюс» у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.4.

Протягом 2019-2021 років в загальній структурі активів ТОВ «Якісний продукт плюс» переважали оборотні активи. Питома вага оборотних активів, на кінець 2019 року, склала 97,44 %. Частка необоротних активів товариства, на кінець 2019 році склала 2,56 %.

У загальній структурі активів ТОВ «Якісний продукт плюс», на кінець 2020 року, частка оборотних активів склала 98,44 %, що на 1,01 в.п. більше, в порівнянні з 2019 роком. Питома вага необоротних активів, в загальній структурі активів підприємства, на кінець 2020 року склала 1,56 %, що менше від аналогічного періоду попереднього року на 1,01 в.п. На кінець 2021 року частка оборотних активів підприємства склала 98,7 %, що на 0,26 в.п. більше, ніж в 2020 році. Питома вага необоротних активів ТОВ «Якісний продукт плюс», на кінець 2021 року склала 1,3 %. Протягом 2021 року, частка необоротних активів зменшилася на 0,26 в.п., в порівнянні з 2020 роком. На основі проведеного аналізу структури активів товариства, варто відзначити, що активи підприємства складаються з найбільш ліквідних активів, що є характерним для діяльності торговельних підприємств.

В таблиці 2.5 здійснено порівняльний аналіз абсолютних та відносних змін активів ТОВ «Якісний продукт плюс», в 2019-2021 роках.

Вартість основних засобів товариства протягом аналізованого періоду зменшується. Так на кінець 2019 року основні засоби ТОВ «Якісний продукт плюс» склали 171,7 тис. грн. Протягом 2020 року, вартість основних засобів зменшилася на 42,3 тис. грн або 24,64 % та склала, на кінець року, 129,4 тис. грн. На кінець 2021 року вартість основних засобів підприємства зменшилася на 4,0 тис. грн або 3,09 % та склала 125,4 тис. грн.

Інші необоротні активи ТОВ «Якісний продукт плюс» на кінець 2019 року склали 24,4 тис. грн. В 2020-2021 роках, значення інших необоротних активів суб'єкта господарювання склало нульове значення. Протягом 2019-2021 року загальна вартість необоротних активів товариства зменшилася з 196,1 тис. грн в 2019 році, до 125,4 тис. грн на кінець 2021 року. Необоротні активи підприємства склалися з основних засобів.

Таблиця 2.5 – Аналіз абсолютних та відносних змін активів ТОВ «Якісний продукт плюс», м. Хмельницький в 2019-2021 роках

Показник	2019 рік, тис. грн	2020 рік, тис. грн	2021 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %	
				2020/2019 pp.	2021/2020 pp.	2020/2019 pp.	2021/2020 pp.
Основні засоби	171,7	129,4	125,4	-42,30	-4,00	-24,64	-3,09
Інші необоротні активи	24,4	0,0	0,0	-24,40	0,00	-100,00	0,00
Усього необоротних активів	196,1	129,4	125,4	-66,70	-4,00	-34,01	-3,09
Запаси	4975,2	5837	6688,9	861,80	851,90	17,32	14,59
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2100	2094,8	2241,0	-5,20	146,20	-0,25	6,98
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	170,5	2,7	2,7	-167,80	0,00	-98,42	0,00
Інша поточна дебіторська заборгованість	117,4	58,8	58,8	-58,60	0,00	-49,91	0,00
Гроші та їх еквіваленти	27	102,8	553,9	75,80	451,10	280,74	438,81
Витрати майбутніх періодів	0,0	7,3	8,8	7,30	1,50	100,00	20,55
Інші оборотні активи	62,3	84,3	1,2	22,00	-83,10	35,31	-98,58
Усього оборотних активів	7452,4	8187,7	9555,3	735,30	1367,60	9,87	16,70
Баланс	7648,5	8317,1	9680,7	668,60	1363,60	8,74	16,40

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б, В).

На рисунку 2.5 відображено динаміку основних засобів ТОВ «Якісний продукт плюс», м. Хмельницький в 2019-2021 роках.

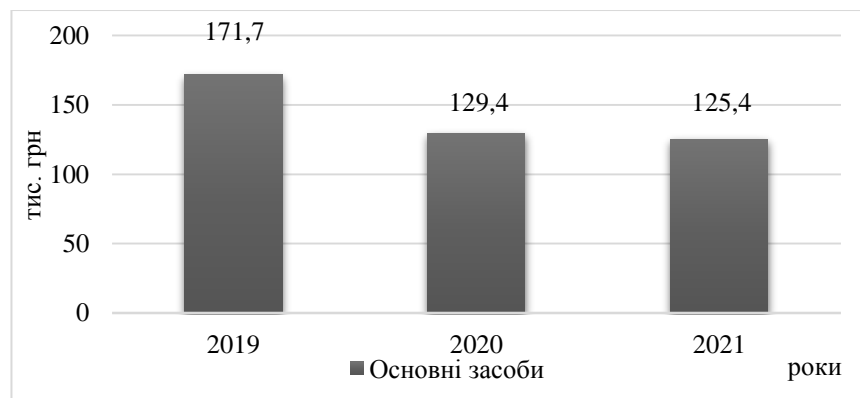

Рисунок 2.5 – Динаміка основних засобів ТОВ «Якісний продукт плюс» у 2019-2021 роках

В 2019 році запаси товариства склали 4975,2 тис. грн. Протягом 2020 року вартість запасів готової продукції зросла, в порівнянні з 2019 роком, на 17,32 % або 861,80 тис. грн та склали 5837 тис. грн. На кінець 2021 року обсяг запасів товариства збільшився на 14,59 % або 851,90 тис. грн і склав 6688,9 тис. грн (рисунок 2.6).

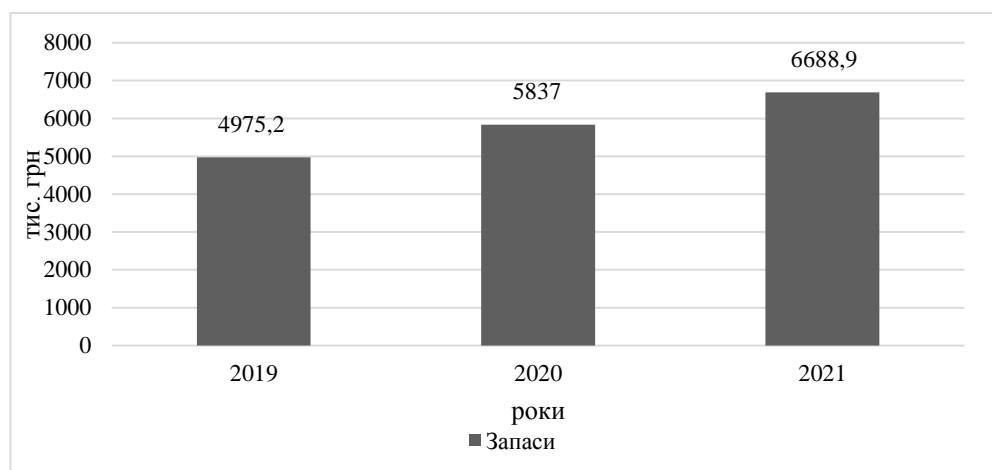

Рисунок 2.6 – Динаміка запасів ТОВ «Якісний продукт плюс», м. Хмельницький у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.5

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги на кінець 2019 року склали 2100 тис. грн. Протягом 2020 року, обсяг дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги зменшився на 5,20 тис. грн або 0,25 % та склав 2094,8 тис. грн. На кінець 2021 року, в порівнянні з 2020 роком, дана стаття активу балансу підприємства зросла на 146,20 тис. грн або 6,98 % та склали 2241,0 тис. грн. Вартість дебіторської заборгованості товариства за розрахунками з бюджетом, на кінець 2019 року склали 170,5 тис. грн. Протягом 2020 року боргові зобов'язання бюджету перед товариством зменшилися на 167,80 тис. грн або 98,42 % та склали 2,7 тис. грн. На кінець 2021 року даний показник залишився без змін та склав 2,7 тис. грн.

Інша поточна дебіторська заборгованість ТОВ «Якісний продукт плюс», на кінець 2019 року, склали 117,4 тис. грн. Протягом 2020 року вартість показника

суттєво зменшилася, а саме на 58,6 тис. грн або 49,91 % та склала 58,8 тис. грн. В 2021 році інша поточна дебіторська заборгованість перед товариством відповідала рівню попереднього року та склала 58,8 тис. грн.

На кінець 2019 року грошові кошти товариства та їх еквіваленти склали 27 тис. грн. Протягом 2020 року, вартість грошових коштів та їх еквівалентів зросла на 280,74 % або 75,80 тис. грн та склала 102,8 тис. грн. На кінець 2021 року вартість грошових коштів товариства та їх еквівалентів зросла на 438,81 % або на 451,10 тис. грн і склала 553,9 тис. грн.

Витрат майбутніх періодів в 2019 році підприємство не мало. Протягом 2020 року, вартість витрат майбутніх періодів зросла на 7,3 тис. грн або 100 % та склала 7,3 тис. грн. На кінець 2021 року вартість показника зросла на 1,5 тис. грн або 20,55 % та склала 8,8 тис. грн.

Інші оборотні активи товариства на кінець 2019 року склали 62,3 тис. грн. Їх вартість, протягом 2020 року 22,00 тис. грн або 35,31 % та склала 84,3 тис. грн. На кінець 2021 року, вартість інших оборотних активів зменшилася на 83,10 тис. грн або 98,58 % та склала 1,2 тис. грн.

Загальний обсяг оборотних активів ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2019 році склав 7452,4 тис. грн. Протягом 2020 року загальна вартість оборотних активів зросла на 9,87 % або 735,30 тис. грн та склала 8187,7 тис. грн. В 2021 році в порівнянні з 2020 роком, загальний обсяг оборотних активів підприємства збільшився на 16,7 % або 1367,60 тис. грн та склав 9555,3 тис. грн, що відображено на рисунку 2.7.

Загальний обсяг активів товариства протягом 2019-2021 років, зростає. На кінець 2019 року обсяг активів підприємства склав 7648,5 тис. грн. Протягом 2020 року активи товариства зросли на 8,74 % або 668,60 тис. грн та склали 8317,1 тис. грн. На кінець 2021 року, обсяг активів ТОВ «Якісний продукт плюс», зріс на 16,4 % або 1363,60 тис. грн та склав 9680,7 тис. грн.

З проведеного аналізу динаміки та структури активів ТОВ «Якісний продукт плюс», можна зробити висновки, що підприємство здійснює ефективну політику щодо мінімізації дебіторської заборгованості перед підприємством та

нарощення грошових коштів. Вказана політика ефективно впливає на фінансовий стан товариства.

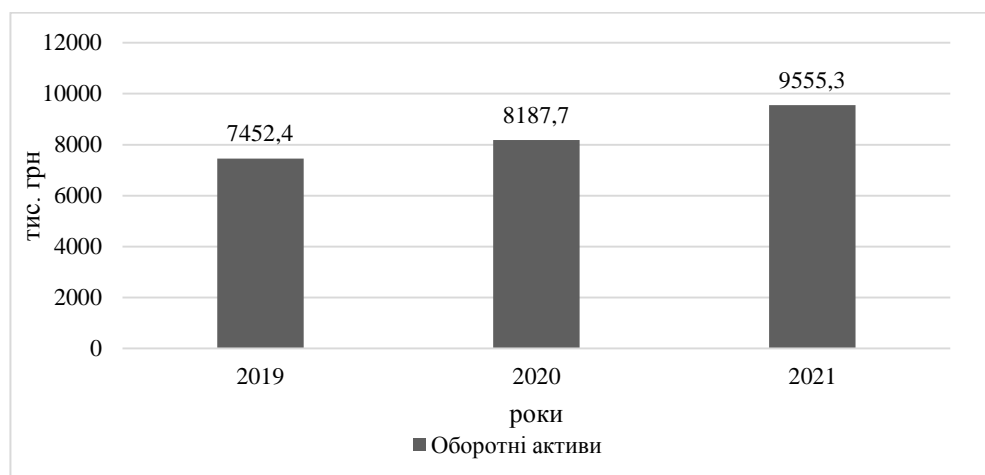

Рисунок 2.7 – Динаміка оборотних активів ТОВ «Якісний продукт плюс» у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.5

За даними фінансової звітності ТОВ «Якісний продукт плюс» (додатки А, Б, В), в таблиці 2.6 здійснено аналіз джерел фінансування діяльності підприємства в 2019-2021 роках.

В 2019 році найбільшу частку в джерелах фінансування діяльності ТОВ «Якісний продукт плюс» склав зареєстрований (пайовий) капітал. Питома вага зареєстрованого капіталу в загальній структурі пасивів товариства, на кінець 2019 року, склала 50,13 %. Питома вага нерозподіленого прибутку, в 2019 році склала 4,91 %. Частка короткострокових кредитів банків, на кінець 2019 року, склала 13,15 %. В 2019 році частка поточної кредиторської заборгованості підприємства за товари, роботи, послуги склала 19,05 %. На кінець 2019 року, питома вага поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом склала 0,46 %. Питома вага поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці, на кінець аналізованого періоду, склала 0,19 % від загальної вартості пасивів підприємства. Частка інших поточних зобов'язань

товариства склала 12,12 %. В 2019 році в структурі джерел фінансування діяльності ТОВ «Якісний продукт плюс» переважав власний капітал підприємства, частка якого склала 55,04 %. Питома вага позикового капіталу в 2019 році склала 44,96 %.

Таблиця 2.6 – Аналіз складу та структури капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» у 2019-2021 роках

Показник	2019 рік, тис. грн	2020 рік, тис. грн	2021 рік, тис. грн	Частка у пасивах			Зміни в структурі, в.п.	
				2019 рік,%	2020 рік,%	2021 рік,%	2020/2019	2021/2020
Зареєстрований (пайовий) капітал	3834	4384	4384	50,13	52,71	45,29	2,58	-7,42
Нерозподілений прибуток	375,8	1135,7	1209,7	4,91	13,65	12,50	8,74	-1,16
Усього власного капіталу	4209,8	5519,7	5593,7	55,04	66,37	57,78	11,32	-8,58
Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	0,0	0,0	486,1	0,00	0,00	5,02	0,00	5,02
Короткострокові кредити банків	1005,4	496	915	13,15	5,96	9,45	-7,18	3,49
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1456,8	1529,9	2269,2	19,05	18,39	23,44	-0,65	5,05
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	35	207	44	0,46	2,49	0,45	2,03	-2,03
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	0,0	9,6	10	0,00	0,12	0,10	0,12	-0,01
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	14,5	29,7	39,3	0,19	0,36	0,41	0,17	0,05
Інші поточні зобов'язання	927	525,2	323,4	12,12	6,31	3,34	-5,81	-2,97
Усього поточних зобов'язань	3438,7	2797,4	3600,9	44,96	33,63	37,20	-11,32	3,56
Баланс	7648,5	8317,1	9680,7	100	100	100	0,00	0,00

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б, В).

В 2020 році ТОВ «Якісний продукт плюс» фінансувало господарську діяльність за рахунок зареєстрованого (пайового) капіталу, частка якого склала 52,71 %. Питома вага нерозподіленого прибутку товариства склала 13,65 %. Тобто власні джерела фінансування підприємства склали 66,37 %, від загальної вартості джерел фінансування діяльності товариства. Питома вага позикового капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс», в загальній структурі джерел фінансування товариства, в 2020 році, склала 33,63 %. Зокрема, питома вага короткострокових кредитів банку, на кінець 2020 року, зменшилася на 7,18 в.п. та склала 5,96 %. Протягом 2020 року, частка поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги зменшилася на 0,65 в.п. та склала 18,39 %. Питома вага поточної кредиторської заборгованості товариства за розрахунками з бюджетом, протягом 2020 року зросла на 2,03 в.п. та склала 2,49 %. Протягом 2020 року, частка поточної кредиторської заборгованості товариства за розрахунками зі страхування зросла на 0,12 в.п. та склала 12 %. Частка поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці, на кінець 2020 року, зросла на 0,17 в.п. та склала 0,36 %. Питома вага інших поточних зобов'язань зменшилася, протягом 2020 року, на 5,81 в.п. та склала 6,31 %.

На кінець 2021 року, найбільшу частку в джерелах фінансування діяльності ТОВ «Якісний продукт плюс» склав зареєстрований (пайовий) капітал підприємства. Частка якого, в загальній структурі пасивів підприємства склала 45,29 % та зменшилася протягом року, на 7,42 в.п. Питома вага нерозподіленого прибутку товариства, в 2021 році, зменшилася на 1,16 в.п. та склала 12,5 %. На кінець 2021 року частка довгострокових зобов'язань товариства склала 5,02 %. Також зросла питома вага короткострокових кредитів банків на 3,49 в.п. та склала, на кінець року 9,45 %. Частка поточної кредиторської заборгованості підприємства за товари, роботи, послуги зросла на 5,05 в.п. та склала 23,44 %. Питома вага поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом, на кінець 2021 році зменшилася на 2,03 в.п. та склала 0,45 %. Протягом 2021 року, питома вага поточної кредиторської заборгованості за

розрахунками зі страхування зросла на 0,01 в.п. та склала 0,10 %. На кінець 2021 року зросла частка поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці, на 0,05 в.п. та склала 0,41 %. Частка інших поточних зобов'язань ТОВ «Якісний продукт плюс», в загальній структурі пасивів підприємства на кінець 2021 року склала 6,31 %, та зменшилася, в порівнянні з аналогічним періодом попереднього року, на 2,97 в.п.

Варто відмітити, що протягом 2021 року у структурі джерел фінансування діяльності ТОВ «Якісний продукт плюс» переважав власний капітал, питома вага якого склала 57,78 %, що на 8,58 в.п. менше, в порівнянні з 2020 роком. Частка позикового капіталу товариства, в загальній структурі джерел фінансування, на кінець 2021 року склала 37,2 %, та зросла, в порівнянні з 2020 роком на 3,56 в.п. Питома вага довгострокових зобов'язань, цільового фінансування та забезпечення ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2021 році склала 5,02 %.

На рисунку 2.8 відображено структуру капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» у 2019-2021 роках.

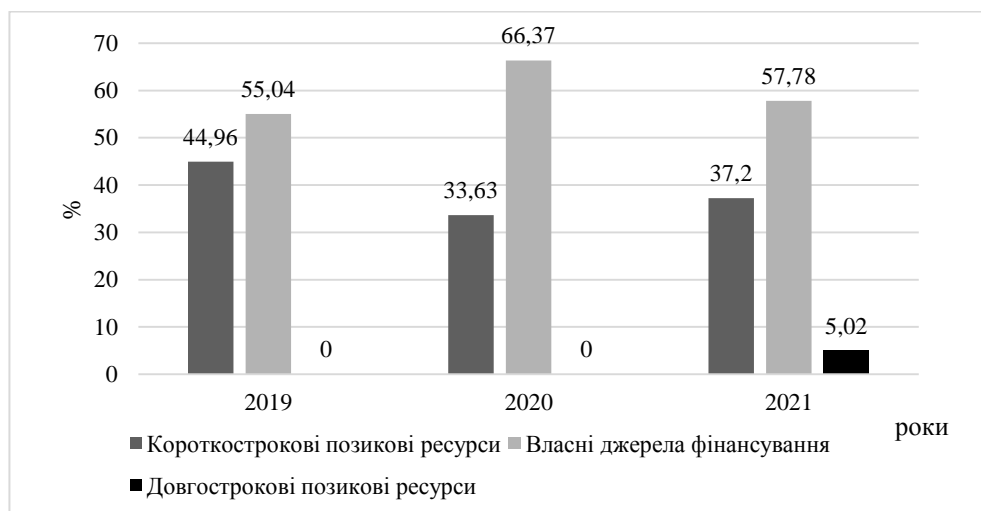

Рисунок 2.8 – Структура капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.6

За результатами аналізу пасивів ТОВ «Якісний продукт плюс», м. Хмельницький, варто відзначити, що в 2019-2021 роках, діяльність підприємства фінансується за рахунок власних коштів, що свідчить про високий рівень

фінансової стабільності та незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. В таблиці 2.7 наведено аналіз динаміки основних статей капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2019-2021 роках.

Таблиця 2.7 – Аналіз динаміки капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» у 2019-2021 роках

Показник	2019 рік, тис. грн	2020 рік, тис. грн	2021 рік, тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст / зменшення), %.	
				2020/ 2019 pp.	2021/ 2020 pp.	2020/ 2019 pp.	2021/ 2020 pp.
Зареєстрований (пайовий) капітал	3834	4384	4384	550	0,0	14,35	0,00
Нерозподілений прибуток	375,8	1135,7	1209,7	759,9	74	202,21	6,52
Усього власного капіталу	4209,8	5519,7	5593,7	1309,9	74	31,12	1,34
Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	0,0	0,0	486,1	0	486,1	0,00	100,00
Короткострокові кредити банків	1005,4	496	915	-509,4	419	-50,67	84,48
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1456,8	1529,9	2269,2	73,1	739,3	5,02	48,32
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	35	207	44	172	-163	491,43	-78,74
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками зі страхування	0,0	9,6	10	9,6	0,4	100,0	4,17
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці	14,5	29,7	39,3	15,2	9,6	104,83	32,32
Інші поточні зобов'язання	927	525,2	323,4	-401,8	-201,8	-43,34	-38,42
Усього поточних зобов'язань	3438,7	2797,4	3600,9	-641,3	803,5	-18,65	28,72
Баланс	7648,5	8317,1	9680,7	668,6	1363,6	8,74	16,40

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б, В).

На кінець 2019 року зареєстрований (пайовий) капітал товариства склав 3834 тис. грн. Протягом 2020-2021 років, зареєстрований (пайовий) капітал підприємства зріс на 550 тис. грн або 14,35 % та склав 4384 тис. грн. На кінець 2019 року вартість нерозподіленого прибутку товариства склала 375,8 тис. грн. На кінець 2019 року, його вартість зросла на 202,21 % або на 759,9 тис. грн та склала 1135,7 тис. грн. Протягом 2021 року вартість нерозподіленого прибутку ТОВ «Якісний продукт плюс» зріс на 6,52 % або на 74 тис. грн та склав 1209,7 тис. грн. Загальна вартість власного капіталу товариства в 2019 році склав 4209,8 тис. грн. Протягом 2020 року загальна вартість власного капіталу зріс на 1309,9 тис. грн та склав 5519,7 тис. грн. На кінець 2021 року вартість власного капіталу склала 5593,7 тис. грн.

Динаміка власного капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» у 2019-2021 роках наведена на рисунку 2.9.

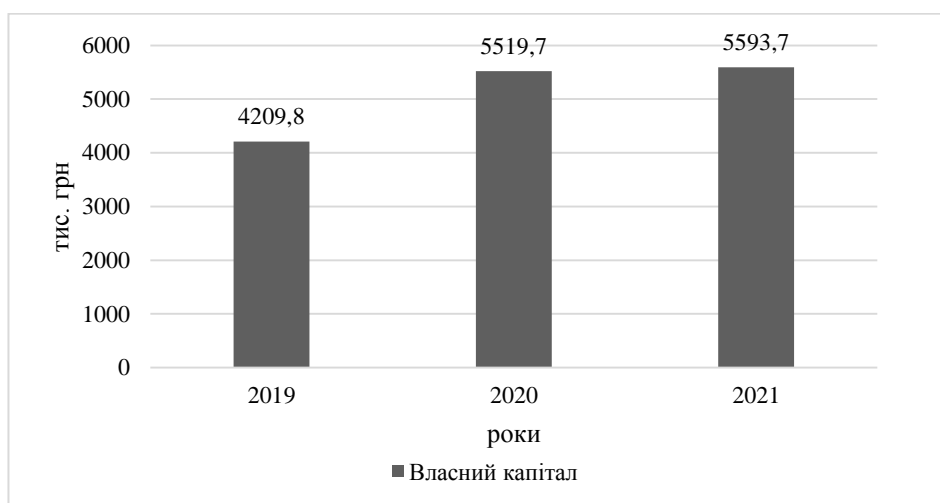

Рисунок 2.9 – Динаміка власного капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.7

ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2021 році фінансувало власну діяльність за рахунок довгострокових зобов'язання, цільового фінансування та забезпечення. Динаміку фінансування діяльності підприємства за рахунок довгострокових позикових коштів, наведено на рисунку 2.10.

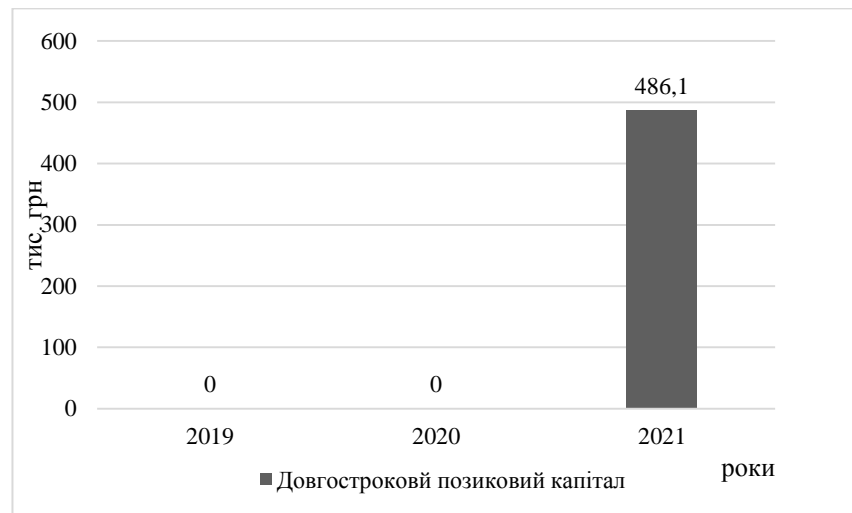

Рисунок 2.10 – Динаміка довгострокового позикового капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.7

Поточні зобов'язання підприємства складаються з короткострокових кредитів банку та кредиторської заборгованості підприємства. В 2019 році короткострокові кредити банку склали 1005,4 тис. грн. Протягом 2020 року заборгованість товариства перед банківськими установами зменшилася на 509,4 тис. грн або 50,67 % та склала 496 тис. грн. На кінець 2021 року короткострокові кредити банків склали 915 тис. грн. Їх вартість зросла протягом 2021 року на 419 тис. грн або 84,48 %.

Поточна кредиторська заборгованість ТОВ «Якісний продукт плюс», в переважній більшості, складалася з кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. Вартість якої, в 2019 році склала 1456,8 тис. грн. Протягом 2020 року, поточна заборгованість за товари, роботи, послуги зросла на 73,1 тис. грн або 5,02 % та склала 1529,9 тис. грн. В 2021 році обсяг поточної заборгованості за товари, роботи, послуги склав 2269,2 тис. грн та зріс на 739,3 тис. грн або 48,32 %. Поточна кредиторська заборгованість ТОВ «Якісний продукт плюс» за розрахунками з бюджетом в 2019 році склала 35 тис. грн. Протягом 2020 року вартість кредиторської заборгованості за розрахунками з бюджетом зросла на 491,43 % або 163 тис. грн та склала 207 тис. грн. На кінець 2021 році показник

поточної заборгованості за розрахунками з бюджетом зменшився на 78,74 % або 163 тис. грн та склав 44 тис. грн. На кінець 2020 року поточна кредиторська заборгованість підприємства за розрахунками зі страхування склала 9,6 тис. грн. Протягом 2021 року, абсолютне значення показника зросло на 0,4 тис. грн або 4,17 % та склало 10 тис. грн. Вартість поточної кредиторської заборгованості товариства за розрахунками з оплати праці в 2019 році склала 14,17 тис. грн. На кінець 2020 року, даний показник зріс на 15,2 тис. грн або 104,83 % та склав 29,7 тис. грн. В 2021 році абсолютне значення поточної кредиторської заборгованості товариства за розрахунками з оплати праці склало 39,3 тис. грн. Інші поточні зобов'язання ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2019 році склали 927 тис. грн. В 2020 році їх сума зменшилася на 43,34 % або 401,8 тис. грн та склала 525,2 тис. грн. В 2021 році інші зобов'язання товариства зменшилися на 38,42 % або 201,8 тис. грн та склали 323,4 тис. грн.

Загальний обсяг короткострокового позикового капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2019 році склав 3438,7 тис. грн. В 2020 році їх обсяг зменшився на 641,3 тис. грн або 18,65 %. На кінець 2021 року обсяг короткострокового позикового капіталу склав 3600,9 тис. грн, що на 28,72 % або 803,5 тис. грн більше, ніж у 2020 році (рисунок 2.11).

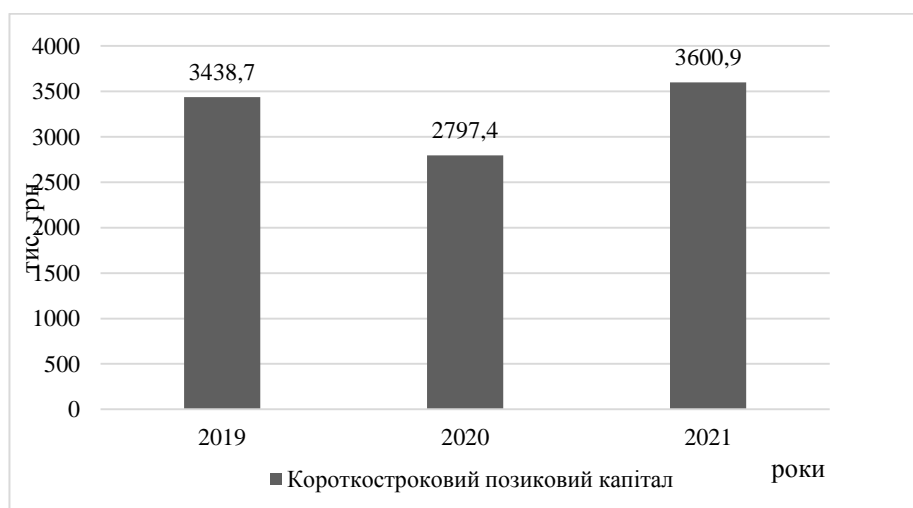

Рисунок 2.11 – Динаміка короткострокового позикового капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.7

Наступним етапом аналізу фінансово-господарської діяльності ТОВ «Якісний продукт плюс» є аналіз його фінансових результатів діяльності, динаміка якої представлена в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8 – Фінансові результати діяльності ТОВ «Якісний продукт плюс» у 2018-2020 роках

Показник	2019 р., тис. грн	2020 р., тис. грн	2021 р., тис. грн	Абсолютне відхилення (+,-) тис. грн		Відносне відхилення (приріст/зменшення), %	
				2020/ 2019 рр.	2021/ 2020 рр.	2020/ 2019 рр.	2021/ 2020 рр.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	12791,3	17556,1	16754,1	4764,8	-802	37,25	-4,57
Інші операційні доходи	46,3	70,2	33,7	23,9	-36,5	51,62	-51,99
Інші доходи	7,3	0,2	16,4	-7,1	16,2	-97,26	8100,00
Разом доходи	12844,9	17626,5	16804,2	4781,6	-822,3	37,23	-4,67
Собівартість реалізованої продукції	10073,1	13934,5	13550,6	3861,4	-383,9	38,33	-2,76
Інші операційні витрати	2496	2620,0	3021,7	124	401,7	4,97	15,33
Інші витрати	116,6	146,1	141,7	29,5	-4,4	25,30	-3,01
Разом витрати	12685,7	16700,6	16714,0	4014,9	13,4	31,65	0,08
Фінансовий результат до оподаткування	159,2	925,9	90,2	766,7	-835,7	481,60	-90,26
Податок на прибуток	33,2	166,7	16,2	133,5	-150,5	402,11	-90,28
Чистий прибуток	126	759,2	74,0	633,2	-685,2	502,54	-90,25

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б, В).

На основі проведеного аналізу фінансових результатів діяльності ТОВ «Якісний продукт плюс», варто зауважити, що на підприємстві протягом аналізованого періоду, чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) як зростає, так і знижується. Зокрема чистий дохід від реалізації продукції в 2019 році склав 12791,3 тис. грн. Протягом 2020 року дохід товариства від реалізації продукції зріс на 4764,8 тис. грн або 37,25 % та склав 17556,1 тис. грн. На кінець 2021 року чистий дохід ТОВ «Якісний продукт плюс» від реалізації продукції зменшився на 802 тис. грн або 4,57 % та склав 16754,1 тис. грн.

Інший операційний дохід товариства на кінець 2019 року склав 46,3 тис. грн. Протягом 2020 року значення показника зросло на 23,9 тис. грн або 51,62 % та склало 70,2 тис. грн. В 2021 році інші операційні доходи підприємства зменшилися на 36,5 тис. грн або 51,99 % та склали 33,7 тис. грн.

Інші доходи товариства в 2019 році склали 7,3 тис. грн. На кінець 2020 року, інші доходи підприємства суттєво зменшилися, а саме на 7,1 тис. грн або 97,26 % та склали 0,2 тис. грн. Протягом 2021 року інші доходи ТОВ «Якісний продукт плюс» зросли на 16,2 тис. грн або 8100 %.

В 2019 році обсяг собівартості реалізованої продукції ТОВ «Якісний продукт плюс» склала 10073,1 тис. грн. На кінець 2019 року собівартість реалізованої продукції зросла на 38,33 % або 3861,4 тис. грн та склала 13934,5 тис. грн. В 2021 році, собівартість реалізованої продукції підприємства зменшилася на 2,76 % або 383,9 тис. грн та склала 13550,6 тис. грн.

Інші операційні витрати товариства протягом аналізованого періоду зростають. В 2019 році вартість інших операційних витрат товариства склав 2496 тис. грн. На кінець 2020 року вартість інших операційних витрати ТОВ «Якісний продукт плюс» зросла на 4,97 % або 124 тис. грн та склали 2620 тис. грн. У 2021 році вартість інших операційних витрат підприємства склала 3021,7 тис. грн, що на 15,33 % або 401,7 тис. грн більше, ніж у 2020 році. Вартість інших витрат товариства зростає, зокрема з 116,6 тис. грн в 2019 році до 141,7 тис. грн в 2021 році.

Фінансові результати до оподаткування ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2019 році склали 159,2 тис. грн. На кінець 2020 року, підприємство отримало позитивний фінансовий результат в сумі 925,9 тис. грн, що більше на 766,7 тис. грн або 481,6 % від показника попереднього року. Протягом 2021 року, фінансовий результат до оподаткування товариства зменшився на 835,7 тис. грн або 90,26 % та склав 90,2 тис. грн.

За результатами здійснення фінансово-господарської діяльності в 2019 році ТОВ «Якісний продукт плюс» отримало прибуток у сумі 126 тис. грн. Розмір чистого прибутку товариства протягом 2020 року зріс на 633,2 тис. грн або 502,54

% та склав 759,2 тис. грн. На кінець 2021 року чистий прибуток товариства склав 74 тис. грн, що менше по відношенню до попереднього періоду на 685,2 тис. грн або 90,28 % (рисунок 2.12).

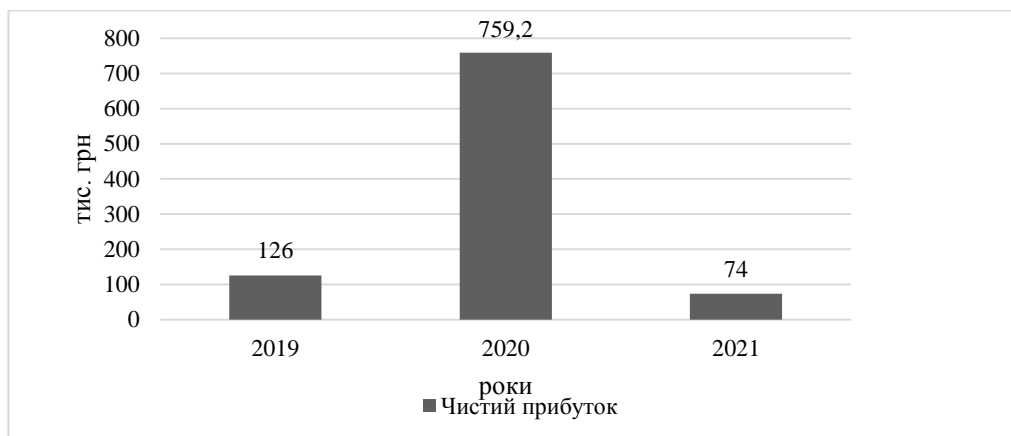

Рисунок 2.12 – Динаміка чистого прибутку ТОВ «Якісний продукт плюс» у 2019-2021 роках

Джерело: побудовано на основі даних таблиці 2.8

Отже, варто зауважити, що протягом аналізованого періоду діяльність ТОВ «Якісний продукт плюс» є прибутковою. Найбільше прибутків підприємство отримало в 2020 році. Проте, протягом 2021 року фінансові результати діяльності товариства погіршилися. Зокрема, підприємством для фінансування діяльності було залучено в 2021 році – 486,1 тис. грн довгострокових кредитних коштів. Розмір короткострокових банківських кредити зріс з 496 тис. грн до 915 тис. грн. Все це відображає негативну тенденцію з позиції фінансової стабільності та незалежності товариства.

3 Напрями удосконалення управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства на прикладі ТОВ «Якісний продукт плюс», м. Хмельницький

Управління фінансовою стійкістю відіграє ключову роль в діяльності торговельних підприємств. Фінансова стійкість є одним з головних показників, що відображає реальний фінансовий стан підприємства та забезпечує його успішну та стабільну роботу. Фінансовий стан характеризує забезпечення торговельного підприємства ресурсами, необхідними для його функціонування і розвитку. Причому, не лише забезпечення фінансовими активами. Досить значну роль у сучасних економічних умовах відіграють матеріально-технічна база, техніко-технологічні ресурси, доступність повноцінного асортименту товарних запасів та оборотних активів, фінансові та інвестиційні, інноваційно-технологічні та нематеріальні ресурси й активи. Тому для вироблення дієвих рекомендацій щодо управління фінансовою стійкістю ТОВ «Якісний продукт плюс», в першу чергу необхідно здійснити аналіз показників фінансової стійкості, які були описані нами в п. 1.2, а також оцінку показників забезпеченості запасів джерелами їхнього формування. Показники відображають наскільки торговельне підприємство є фінансово незалежним та стійким до несприятливих зовнішніх або внутрішніх факторів та чинників що впливають на його фінансово-господарську діяльність.

Інформація для здійснення аналізу фінансової стійкості ТОВ «Якісний продукт плюс» міститься у відповідних формах фінансової звітності за 2019-2021 роки: форма 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан) та форма 2 «Звіт про фінансові результати» (додатки А, Б, В). Зважаючи на те, що ТОВ «Якісний продукт плюс» це мале підприємство. Існує обмеженість інформації фінансової звітності. Тому, проведемо діагностику лише тих показників, для оцінки яких, є данні в зазначених формах звітності. В таблиці 3.1 наведено динаміку показників фінансової стійкості ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2019-2021 роках.

Таблиця 3.1 – Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2019-2021 роках

Показники	Рекомендоване значення	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення (+, -)	
					2020/2019	2021/2020
Коефіцієнт фінансової незалежності (автономності)	> 0,5 (зростання)	0,55	0,66	0,58	0,11	-0,08
Коефіцієнт фінансової залежності	< 2 (зменшення)	1,81	1,50	1,73	-0,31	0,23
Коефіцієнт фінансового левериджу	< 1 (зменшення)	0,81	0,51	0,73	-0,3	0,22
Коефіцієнт покриття (загальний)	> 1	2,13	2,93	2,65	0,8	-0,28
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними джерелами фінансування	< 1	0,81	0,92	0,89	0,11	-0,03
Коефіцієнт стійкого фінансування	> 0,7-0,9	0,55	0,66	0,53	0,11	-0,13
Коефіцієнт фінансової стійкості	> 0,85-1	1,22	1,97	1,37	0,75	-0,6
Коефіцієнт фінансового ризику	< 0,3 (зменшення)	0,24	0,09	0,16	-0,15	0,07
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	> 0,5 (зростання)	0,95	0,97	1,06	0,02	0,09
Коефіцієнт маневреності позикового капіталу	> 0 (зростання)	1,17	1,93	1,46	0,76	-0,47
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	> 0,5 (зростання)	0	0	3,87	0	3,87
Коефіцієнт поточної заборгованості	< 1	0,45	0,34	0,42	-0,11	0,08
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	< 0,5 (зменшення)	0,45	0,34	0,42	-0,11	0,08
Показник співвідношення власних і залучених коштів	1 : 1	2,22	2,97	2,25	0,75	-0,72
Коефіцієнт реальної вартості майна	> 0,5	0,67	0,72	0,70	0,05	-0,02

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б, В).

З проведеного аналізу, необхідно відзначити, що переважна більшість показників фінансової стійкості ТОВ «Якісний продукт плюс» протягом 2019-

2021 років, перебувають в межах рекомендованих значень, що свідчить про ефективну, стабільну діяльність підприємства.

Коефіцієнт фінансової незалежності (автономності) товариства, протягом аналізованого періоду, перебував в межах рекомендованого значення, зокрема його значення склало в 2019 році – 0,55, в 2020 році – 0,66, в 2021 році – 0,58. Тобто підприємство, протягом 2019-2021 років, здійснює фінансування господарської діяльності більше ніж на 50 % за рахунок власних джерел (коштів). ТОВ «Якісний продукт плюс» нарощує власну ресурсну базу.

Коефіцієнт фінансової залежності обернений до коефіцієнту фінансової незалежності. Вказаний показник перебуває в межах рекомендованого значення. В 2019 році 1,81 грн припадає на одиницю власного капіталу. Протягом 2020 року, показник зменшився на 0,31 та склав 1,5. На кінець 2021 року, коефіцієнт зріс на 0,23 та склав 1,73.

Коефіцієнт фінансового левериджу показує співвідношення залученого і власного капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс». Значення показника перебуває в межах рекомендованого значення та коливається в межах 0,51-0,81 в 2019-2021 роках.

Коефіцієнт покриття ТОВ «Якісний продукт плюс» свідчить, що товариство може забезпечити власні короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних коштів, тобто найбільш ліквідних активів. В 2019 році значення показника склало 2,13. Протягом 2020 року, показник зріс на 0,8 та склав 2,93. На кінець 2021 року значення показника зменшилося на 0,28 та склало 2,65.

Коефіцієнт забезпеченості запасів власними джерелами фінансування свідчить, що в 2019-2021 роках, запаси ТОВ «Якісний продукт плюс» повною мірою покриті власними коштами і не потребують залучення позикових коштів. Показник коливається в межах 0,81-0,92, та перебуває в межах рекомендованого значення.

Коефіцієнт стійкого фінансування, свідчить що ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2019 році, здатне фінансувати за рахунок довгострокового капіталу лише 0,55 активів підприємства. В 2020 році 0,66 активів товариство здатне

фінансувати за рахунок довгострокового капіталу. На кінець 2021 року значення коефіцієнта стійкого фінансування склало 0,53. Вказаний показник протягом аналізованого періоду перебував нижче за рекомендоване значення.

Коефіцієнт фінансової стійкості показує співвідношення власного і залученого капіталу. Протягом 2019-2021 років власний капітал ТОВ «Якісний продукт плюс» суттєво переважав над залученими коштами товариства. Значення показника коливалися в межах 1,22-1,37.

Коефіцієнт фінансового ризику в 2019-2021 роках перебуває в межах рекомендованих значень. Відношення довго та короткострокових кредитів ТОВ «Якісний продукт плюс» до власного капіталу складає 0,24 в 2019 році, 0,09 в 2020 році та 0,16 в 2021 році.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2019 році був в межах встановленого рекомендованого значення та склав 0,95. В 2020 році в порівнянні з 2019 роком, коефіцієнт маневреності власного капіталу зріс на 0,02 і склав 0,97. В 2021 році даний коефіцієнт зріс на 0,09 і склав 1,06. Показник вказує, що на одну грошову одиницю власного капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» припадає від 0,95 до 1,06 грн власного оборотного капіталу.

Коефіцієнт маневреності позикового капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» свідчить, що на одну грошову одиницю позикового капіталу припадає в 2019 році – 1,17 грн власного оборотного капіталу, в 2020 році – 1,93 грн власного оборотного капіталу, в 2021 році – 1,46 грн власного оборотного капіталу товариства.

Коефіцієнт структури довгострокових вкладень в 2019-2020 роках перебував в межах 0 значення, так як товариство не залучало довгострокових фінансових ресурсів для фінансування діяльності підприємства. В 2021 році показник склав 3,87 році та вказує на те, яка частина необоротних коштів профінансована за рахунок зовнішніх довгострокових інвесторів.

Коефіцієнт поточної заборгованості в 2019-2021 роках перебував в межах рекомендованого значення, від 0,34 до 0,45 відповідно. Показник показує

кількість позикового капіталу, яке ТОВ «Якісний продукт плюс» залучило на одну грошову одиницю вкладеного в активи товариства. Значення показника, ще раз підтверджує, що для фінансування діяльності підприємство використовує більше 50 % власних коштів.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс» показує, що позиковий капітал товариства в 2019 році склав 45 % у загальній сумі джерел коштів підприємства. На кінець 2020 року, значення показника склало 0,34, тобто 34 % капіталу підприємства припадає на позиковий. В 2021 році значення показника зросло та склало 0,42 або 42 %.

Показник співвідношення власних і залучених коштів показує що протягом 2019-2021 років власний капітал ТОВ «Якісний продукт плюс» більш ніж в 2,5 рази перевищує позиковий капітал підприємства. Значення показника в 2019 році склало 2,22. Протягом 2020 року, значення показника співвідношення власних і залучених коштів зросло на 0,75 та склало 2,97. На кінець 2021 року, значення показника зменшилося на 0,72 та склало 2,25.

Коефіцієнт реальної вартості майна показує частку засобів виробництва у вартості майна (рівень виробничого потенціалу). Значення показника товариства в 2019-2021 роках коливається в межах 0,67-0,72 та перебуває в межах рекомендованого значення.

З проведеного аналізу, коефіцієнтів фінансової стійкості ТОВ «Якісний продукт плюс» доцільно відзначити, позитивну динаміку показників. Товариство протягом аналізованого періоду наростило власний капітал. Залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування коливається в межах 34-45 %. Створений запас фінансової міцності поглинає зовнішні фактори впливу на діяльність підприємства, запобігаючи виснаженню його фінансового потенціалу. Це свідчить про незмінність сталого розвитку діяльності ТОВ «Якісний продукт плюс» впродовж аналізованого періоду, результативність якого характеризується стабільним зростанням вартості його бізнесу.

Для визначення типу фінансової стійкості розрахуємо трикомпонентний показник типу фінансової стійкості ТОВ «Якісний продукт плюс». Аналіз

фінансової стійкості дозволяє встановити, наскільки раціонально товариство управляє власними та запозиченими коштами на протязі періоду, який передував цій даті [19].

Розрахунок типу фінансової стійкості підприємства в 2019-2021 роках наведений у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Показники забезпеченості запасів джерелами їхнього формування ТОВ «Якісний продукт плюс» за 2019-2021 роки

Показники	Обсяг, тис. грн		
	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Надлишок або нестача власних оборотних коштів	-961,5	-446,7	-1220,6
Надлишок або нестача власних та довгострокових джерел формування запасів	-961,5	-446,7	-734,5
Надлишок або нестача загальної величини основних джерел формування запасів	+43,9	+49,3	+180,5
Тип фінансової стійкості	S = (0,0,1); Нестійкий фінансовий стан	S = (0,0,1); Нестійкий фінансовий стан	S = (0,0,1); Нестійкий фінансовий стан

Джерело: пораховано за даними звітності підприємства (додатки А, Б, В).

Отже, як бачимо, протягом 2019-2021 років спостерігається нестійкий фінансовий стан підприємства, що свідчить про залучення підприємством додаткових коштів для покриття запасів і витрат та погіршення платоспроможності товариства. Запаси й витрати ТОВ «Якісний продукт плюс» покриваються сумою власних джерел формування оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів. Суттєво вплинули на фінансовий стан товариства несприятливі обставини спричинені кризою коронавірусу та карантинними умовами. З огляду на те, що в 2021 році для ТОВ «Якісний продукт плюс» нестача власних оборотних коштів складає – 1220,6 тис. грн, а нестача власних та довгострокових джерел формування запасів – 734,5 тис. грн, першочерговим напрямком збалансування грошових активів і короткострокових фінансових зобов'язань товариства є забезпечення

прискореної ліквідності оборотних активів, що включають прискорення обороту дебіторської заборгованості. Окрім цього, для забезпечення фінансової стійкості ТОВ «Якісний продукт плюс» доцільно збільшити розмір цінової знижки при здійсненні розрахунку готівкою за реалізовану продукцію, що сприятиме зростанню ліквідних активів. Товариству варто переглянути та оптимізувати розмір запасів та пришвидшити їх реалізацію. ТОВ «Якісний продукт плюс» необхідно найближчим часом виконати заходи щодо прискореного скорочення розміру короткострокових фінансових зобов'язань. Ці заходи забезпечать зниження обсягу негативного грошового потоку в короткостроковому періоді.

В економічній літературі виділяють три підходи до фінансування запасів підприємства [6, с. 29]:

– консервативний – фінансування запасів забезпечується за рахунок мінімального обсягу залучення короткострокових позикових коштів, що дасть можливість забезпечити високий рівень фінансової стійкості підприємства. Проте, слід враховувати, можливість зростання витрат власного капіталу при фінансуванні запасів підприємства, що може викликати зниження рентабельності діяльності суб'єкта господарювання;

– помірний – фінансування значеної частини запасів підприємства здійснюється за рахунок власного і довгострокового позикового, в той час як за рахунок короткострокового позикового капіталу – весь обсяг змінної частини оборотних активів. При цьому рівень фінансової стійкості є достатнім та підвищується рентабельність власного капіталу підприємства;

– агресивний – фінансування незначної частини запасів підприємства за рахунок власного і довгострокового позикового капіталу, у той час як за рахунок короткострокового позикового капіталу фінансується переважна частка постійної і вся змінна частини оборотних активів. При використанні вказаного підходу ймовірно виникнення проблем із забезпечення поточної платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. В той же час, при застосуванні даного підходу підприємство може здійснювати основну діяльність

з мінімальними затратами власного капіталу, що в результаті дасть змогу забезпечити високий рівень рентабельності підприємства.

При використанні того чи іншого підходу, фінансування оборотних активів підприємства відтворює показник чистого робочого капіталу суб'єкта господарювання. Виходячи з цього, рівень зниження фінансової стійкості підприємства та співвідношення платоспроможності і рентабельності власного капіталу є взаємозалежними один від одного. Тому, оскільки для досягнення фінансової стійкості торговельного підприємства позитивними фактором є наявність джерел формування запасів, а негативним фактором являється обсяг запасів, то основними порадами для мінімізації ризиків зменшення фінансової стійкості для ТОВ «Якісний продукт плюс» є: збільшення джерел та потоків формування запасів; удосконалення та реструктуризація джерел запасів; розумне та обдумане поступове зниження рівня самих запасів. Окрім цього, дієвим інструментом підвищення ефективності управління запасами товариства, є стягнення дебіторської заборгованості. Адже навіть при посиленні її стягнення може відбуватися прискорення обороту грошових коштів на підприємстві та зростання забезпечення власними оборотними засобами, що призводить до збільшення показників платоспроможності підприємства [6, с. 31].

Напрями управлінського впливу для зміцнення фінансової стійкості ТОВ «Якісний продукт плюс» представлено на рисунку 3.1.

Пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу ТОВ «Якісний продукт плюс», яке б забезпечило мінімальний фінансовий ризик за рахунок ефективного використання власного капіталу, реалізується за допомогою зменшення фінансових зобов'язань та збільшення грошових активів. Фінансові зобов'язання товариства можна зменшити за рахунок: зменшення витрат на утримання управлінського персоналу; продовження термінів кредиторської заборгованості по розрахунках за товари (роботи, послуги) та ін. Збільшити грошові активи ТОВ «Якісний продукт плюс» можна за рахунок: рефінансування дебіторської заборгованості; пришвидшення оборотності дебіторської заборгованості; оптимізації залишків товарної продукції на складі.

Важливим напрямом зміцнення фінансової стійкості ТОВ «Якісний продукт плюс» є оптимізація збутової політики підприємства. Товариству необхідно активізувати роботу щодо маркетингових заходів та просування продукції на ринку.

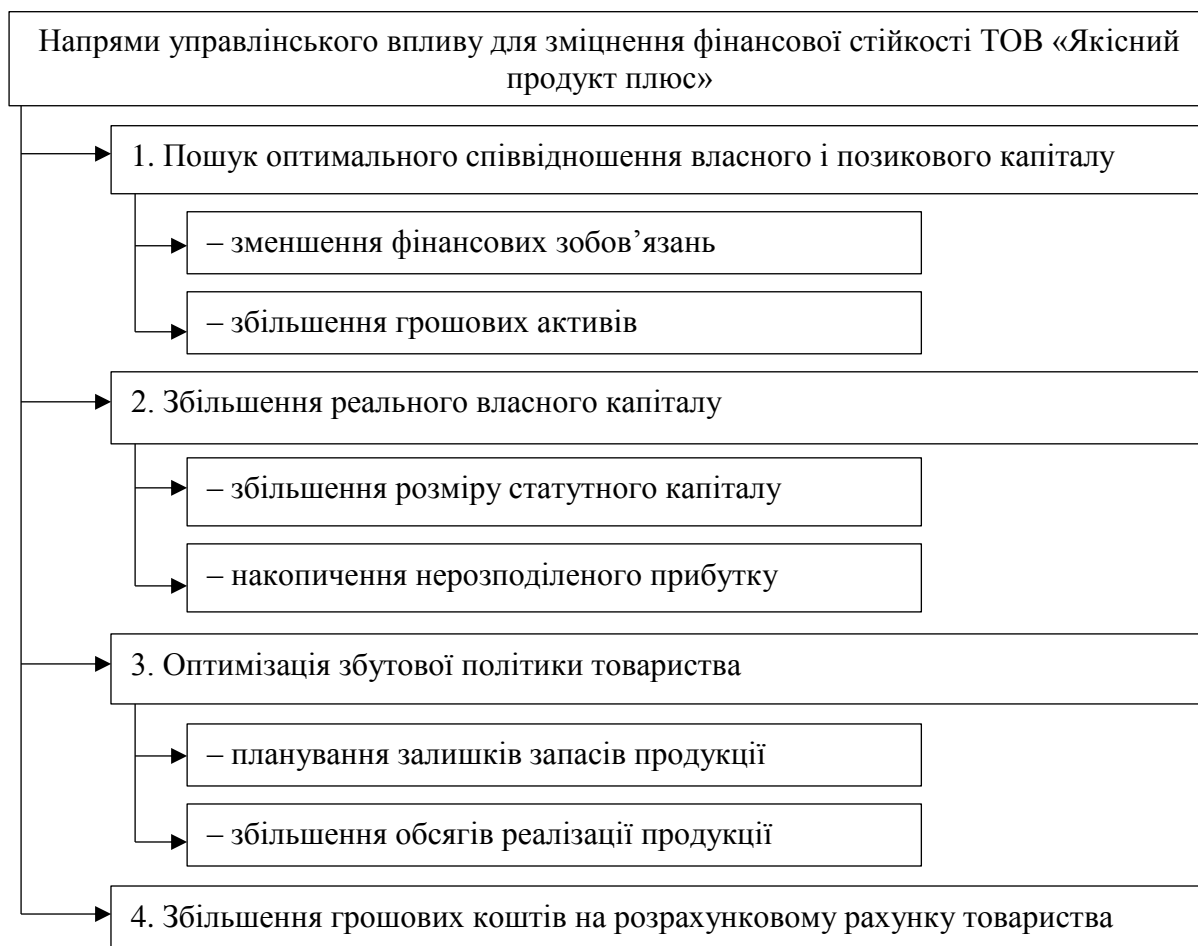

Рисунок 3.1 – Напрями управлінського впливу для зміцнення фінансової стійкості ТОВ «Якісний продукт плюс»

Джерело: запропоновано автором

Варто відзначити, що основними способами зміцнення фінансової стійкості підприємства є вибір правильного підходу фінансового управління та підходів до фінансування та управління оборотних активів, запасів та джерел їх формування. При цьому необхідно вчасно аналізувати та виокремлювати напрями збільшення власних джерел та їх забезпечення оборотними засобами.

Неабиякого важливого значення також має оптимальне співвідношення фінансових ресурсів торговельного підприємства, за допомогою яких можна забезпечити ефективний безперервний процес реалізації продукції, товарів та послуг внаслідок їх ефективного використання та маневрування, що в свою чергу буде сприяти розширенню та оновленню результатів діяльності підприємства.

Управління фінансовою стійкістю передбачає забезпечення фінансової стабільності діяльності та розвитку торговельного підприємства у довгостроковій перспективі. Обов'язковою умовою забезпечення фінансової стійкості є досягнення балансу між фінансовою стійкістю та прибутковістю підприємства у процесі здійснення його фінансово-господарської діяльності, що дає змогу формувати оптимальну структуру власного та позикового капіталу, забезпечувати кредитоспроможність, платоспроможність і ліквідність, збалансовувати грошові потоки, маневрувати грошовими коштами, формувати оптимальну структуру активів, забезпечувати постійне стабільне перевищення доходів над витратами, знаходити компроміс між постійними й змінними витратами, максимізувати прибуток [38, с. 124].

В подальшому дослідженні варто зазначити, що управління фінансовою стійкістю підприємства потрібно здійснювати як в процесі діяльності підприємства, так і на перспективу, тобто на тактичному та стратегічному рівнях.

Тактичний рівень фінансовою стійкістю торговельного підприємства передбачає усунення поточної неплатоспроможності суб'єкта господарювання. Тобто обсяги надходження грошових коштів мають перевищувати обсяги термінових фінансових зобов'язань підприємства у короткостроковому періоді. У результаті загрозу банкрутства господарюючого суб'єкта в поточному відрізку часу можна буде вважати відстроченою, але не ліквідованою зовсім [1, с. 317].

Повна фінансова стійкість на тактичному рівні, досягається тоді, коли підприємство зможе забезпечити тривалу фінансову рівновагу між зниженням вартості використовуваного капіталу й зростанням ринкової вартості підприємства. Вказане вимагає пришвидшених темпів економічного розвитку на основі розроблення фінансової стратегії підприємства на перспективу.

Розроблена фінансова стратегія, повинна забезпечувати високі темпи стійкого зростання операційної діяльності суб'єкта господарювання при одночасній мінімізації факторів впливу внутрішнього та зовнішнього середовища.

Стратегія управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства повинна визначати напрями раціонального використання обігових засобів та оптимізації структури джерел їх фінансування; забезпечувати своєчасного оновлення позаобігових активів і високу ефективність їх використання; забезпечувати вибір та реалізацію найефективніших шляхів розширення обсягів активів для забезпечення напрямів розвитку; визначати напрями забезпечення необхідного рівня самофінансування розвитку підприємства за рахунок прибутку; забезпечувати найефективніших умов і форм залучення позикових коштів відповідно до потреб підприємства [1].

Зокрема, важливими стратегічними орієнтирами управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі є [11, с. 89]:

- використання інформаційно-аналітичних та сучасних управлінських систем з покращення ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства;
- стабілізація фінансового стану торговельного підприємства та забезпечення прозорості фінансової звітності;
- розвиток аналітичних напрямів в умовах зростання товарозабезпечення та збільшення товарообороту, розширення збутової мережі об'єктів торгівлі;
- впровадження збутових програм для покращення доступності товарів до всіх сегментів споживачів;
- залучення доступних довгострокових позикових фінансових ресурсів, покращення структури власного капіталу;
- цифровізація бізнес-процесів діяльності підприємств (сайт підприємства, інтернет-магазин);
- посилення соціальної відповідальності торговельних підприємств, участь у програмах розвитку ринкової конкуренції в торгівлі;
- зростання ділової активності та товарооборотності та ін.

Спільним для кожного етапу управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства є використання відповідних інструментів та засобів реалізації. Система управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства з деталізацією стратегічних, тактичних цілей та інструментів їх реалізації представлено на рисунку 3.2.

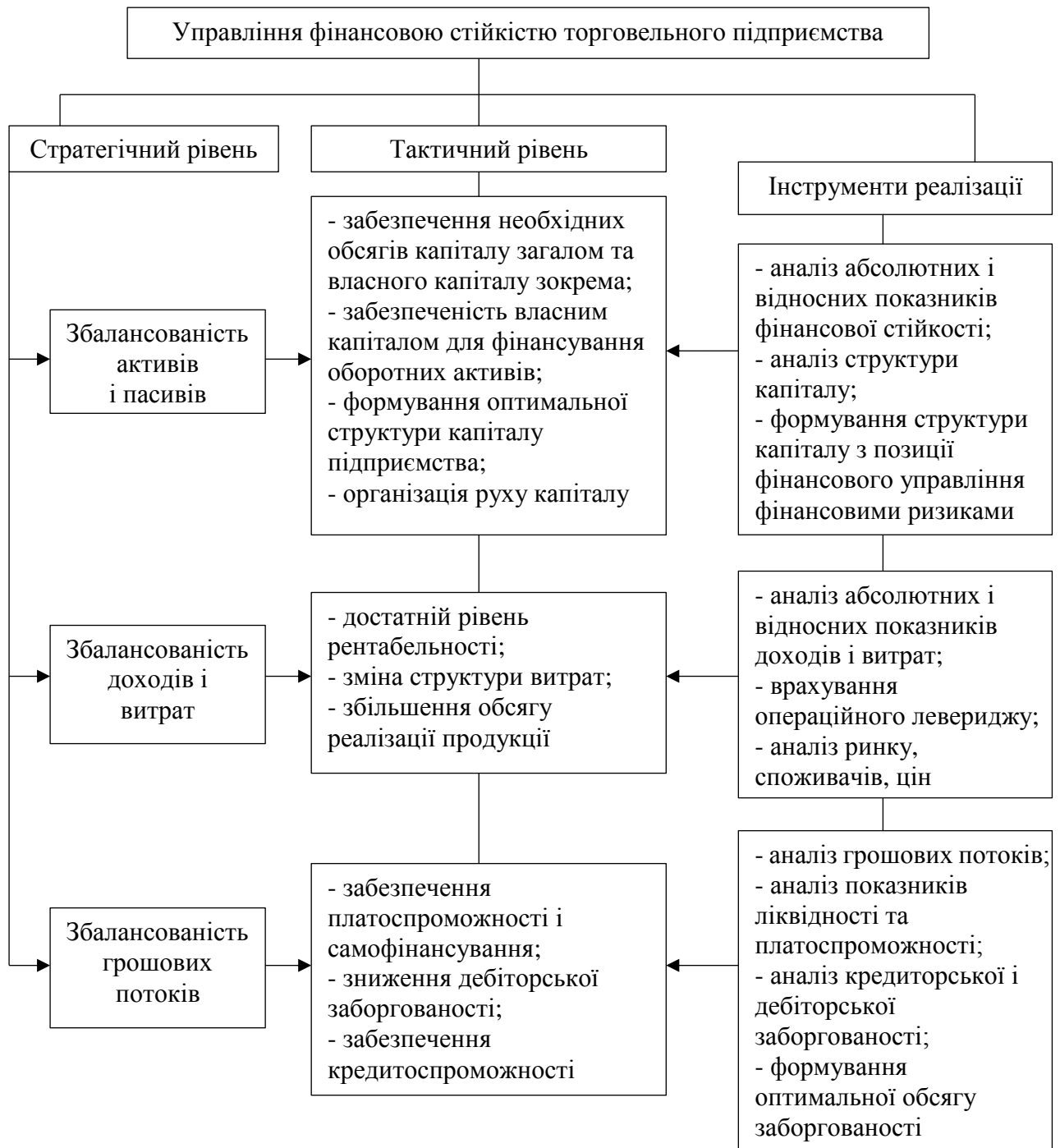

Рисунок 3.2 – Система управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства [38]

Таким чином, напрями управління фінансовою стійкістю торговельним підприємством повинні забезпечувати стабільність та платоспроможність діяльності суб'єкта господарювання як на короткострокову так і довгострокову перспективу. Управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства має забезпечувати збалансування активів і пасивів, доходів і витрат, позитивних і негативних грошових потоків. Головною метою управління фінансовою стійкістю суб'єкта господарювання є забезпечення стабільності функціонування і розвитку торговельного підприємства у довгостроковій перспективі в межах допустимого рівня впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Відповідно, забезпечення високого рівня фінансової стійкості торговельного підприємства досягається за допомогою формування оптимальної та гнучкої структури капіталу, забезпечення платоспроможності та ліквідності, збалансування грошових потоків, забезпечення кредитоспроможності, оптимальної структури активів та пасивів, постійним стабільним перевищення доходів над витратами підприємства.

Висновки

В першому розділі кваліфікаційної роботи, визначено сутнісні характеристики фінансової стійкості торговельних підприємств. На основі аналізу існуючих визначень, систематизовано підходи до трактування поняття «фінансова стійкість підприємства» та запропоновано авторське визначення даного поняття. Виокремлено ключові характеристики поняття «фінансова стійкість підприємства», шляхом ідентифікації відмінних ознак та особливостей для підприємств торгівлі.

Встановлено, що діяльність торговельних підприємств постійно піддається впливу негативних факторів, які впливають на їх фінансову стійкість. Узагальнено класифікацію факторів, що впливають на фінансову стійкість торговельних підприємства шляхом їх поділу на внутрішні та зовнішні.

Обґрунтовано що управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі включає управління доходами і витратами підприємства, структурою капіталу підприємства, оцінку показників ліквідності, платоспроможності, рентабельності та моніторинг внутрішніх і зовнішніх факторів, що впливають на діяльність підприємства. Встановлено, що процес управління фінансовою стійкістю підприємства передбачає визначення мети, суб'єктів та об'єктів управління; виявлення та оцінку елементів об'єкта управління; визначення інструментів управління фінансовою стійкістю; моніторинг виконання завдань та досягнення мети діяльності підприємства, тобто оптимального рівня фінансової стійкості підприємства.

Встановлено, що відсутність єдиної методики аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства, робить процес трудомістким, погіршуючи його якість, адже окремі показники тісно пов'язані між собою, а інші оцінюють одні і ті самі аспекти фінансової стійкості підприємства. Зроблено висновки, що серед методів оцінювання фінансової стійкості підприємства найбільш часто використовуваним є коефіцієнтний аналіз.

В другому розділі кваліфікаційної роботи здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств торгівлі як передумови забезпечення фінансової стійкості торговельних підприємств. В роботі вивчено динаміку кількості суб'єктів господарювання оптової та роздрібною торгівлі в 2017-2021 роках, яка за п'ять років скоротилася на 60378 одиниць.

Протягом 2017-2021 років спостерігається збільшення обсягів реалізованої продукції торговельними підприємствами як в цілому, так і його частки в загальному обсязі реалізованої продукції в Україні. Роздрібний товарооборот протягом досліджуваного періоду демонструє позитивну динаміку. Його зростання було сповільнене у 2020 році, що пов'язано з карантинними обмеженнями, які діяли в цей період.

Фінансові результати діяльності торговельних підприємств характеризуються позитивною тенденцією до зростання в 2017-2019 роках. Зокрема в 2017 році 75,2% торговельних підприємств отримали прибутки, тоді як 24,8 % підприємств торгівлі були збитковими. Тоді як, в 2020 році сума отриманого прибутку торговельними підприємствами склала 45272,0 млн грн. Частка прибуткових підприємств торгівлі знизилася до 74,4 %. Таким чином, діяльність сфери торгівлі у 2017-2021 роках характеризується як позитивними так і негативними кількісними змінами, що були спровоковані коронакризою. наразі торговельні підприємства України проходять процес адаптації до здійснення своєї діяльності в умовах воєнного стану. Адже, з початком повномасштабної війни торговельна галузь зіштовхнувся з рядом проблем: проблеми з логістикою; труднощі постачання товарів; скорочення попиту; нестача висококваліфікованих кадрів; обмежені фінансові ресурси, відсутність інвестицій; збитки, завдані військовими діями.

Дослідження кваліфікаційної роботи проводилось за результатами діяльності ТОВ «Якісний продукт плюс». Підприємство є імпортером та дистриб'ютором італійських виробників побутової хімії та засобів особистої гігієни, яке працює на ринку України з 2012 року.

В роботі здійснено аналіз фінансово-господарської діяльності товариства ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2019-2021 роках. Протягом 2019 -2021 років, основну частку в загальній структурі активів товариства склали запаси готової продукції, питома вага яких коливалася від 65,05 % до 70,18 %. Структура активи підприємства в переважній більшості складається з оборотних активів, яке є найбільш ліквідним. Загальний обсяг активів товариства протягом 2019-2021 років, зростає. На кінець 2019 року обсяг активів підприємства склав 7648,5 тис. грн. Протягом 2020 року активи товариства зросли на 8,74 % або 668,60 тис. грн та склали 8317,1 тис. грн. На кінець 2021 року, обсяг активів ТОВ «Якісний продукт плюс», зріс на 16,4 % або 1363,60 тис. грн та склав 9680,7 тис. грн.

Проведено аналіз джерел фінансування діяльності ТОВ «Якісний продукт плюс». Протягом 2019-2021 років найбільшу частку в джерелах фінансування діяльності товариства склав зареєстрований (пайовий) капітал. Питома вага якого в загальній структурі пасивів товариства, коливалася в межах 45,29 - 52,71 %. Поточні зобов'язання підприємства складаються з короткострокових кредитів банку та кредиторської заборгованості підприємства. Загальний обсяг яких в 2019 році склав 3438,7 тис. грн, в 2020 році –2797,4 тис. грн, в 2021 року – 3600,9 тис. грн.

Фінансові результати до оподаткування ТОВ «Якісний продукт плюс» в 2019 році склали 159,2 тис. грн. На кінець 2020 року, підприємство отримало позитивний фінансовий результат в сумі 925,9 тис. грн, що більше на 766,7 тис. грн або 481,6 % від показника попереднього року. Протягом 2021 року, фінансовий результат до оподаткування товариства зменшився на 835,7 тис. грн або 90,26 % та склав 90,2 тис. грн.

За результатами здійснення фінансово-господарської діяльності в 2019 році ТОВ «Якісний продукт плюс» отримало прибуток у сумі 126 тис. грн. Розмір чистого прибутку товариства протягом 2020 року зріс на 633,2 тис. грн або 502,54 % та склав 759,2 тис. грн. На кінець 2021 року чистий прибуток товариства склав 74 тис. грн, що менше по відношенню до попереднього періоду на 685,2 тис. грн або 90,28 %.

В третьому розділі кваліфікаційної роботи, для вироблення дієвих рекомендацій щодо управління фінансовою стійкістю ТОВ «Якісний продукт плюс», було здійснено аналіз показників фінансового стану підприємства та оцінку показників забезпеченості запасів джерелами їхнього формування. З проведеного аналізу, доцільно відзначити зростання власного капіталу підприємства. Залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування коливається в межах 34-45 %. Створений запас фінансової міцності поглинає зовнішні фактори впливу на діяльність підприємства, запобігаючи виснаженню його фінансового потенціалу.

В роботі визначено тип фінансової стійкості ТОВ «Якісний продукт плюс» на основі трикомпонентного показника. Протягом 2019-2021 років спостерігається нестійкий фінансовий стан підприємства. Адже запаси й витрати ТОВ «Якісний продукт плюс» покриваються загальною сумою власних джерел формування оборотних коштів, довгострокових позикових джерел та короткострокових кредитів. Першочерговим напрямком збалансування грошових активів і короткострокових фінансових зобов'язань товариства є забезпечення прискореної ліквідності оборотних активів, що включають прискорення обороту дебіторської заборгованості. ТОВ «Якісний продукт плюс» варто переглянути та оптимізувати розмір запасів та пришвидшити їх реалізацію, а також прискорити скорочення розміру короткострокових фінансових зобов'язань. Ці заходи забезпечать зниження обсягу негативного грошового потоку в короткостроковому періоді.

Доведено важливість використання відповідних інструментів та засобів реалізації політики управління фінансовою стійкістю підприємства з орієнтацією на стратегічну перспективу розвитку торговельного підприємства, шляхом забезпечення збалансованості активів і пасивів, доходів та витрат, грошових потоків суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел

1. Адаменко М. І. Внутрішні та зовнішні фактори фінансової стійкості монопродуктової компанії / М. І. Адаменко, К. Ю. Василькова, А. А. Янцевич // Бізнес Інформ. – 2017. – № 3. – С. 312–319.
2. Аніпко Л. В. Проблемні задачі щодо антикризових аналітичних процедур фінансової стійкості підприємств торгівлі / Л. В. Аніпко, І. М. Клімович // Економічний простір. – 2020. – № 161. – С. 135-139.
3. Базилінська О. Я. Фінансова стійкість у системі стратегічного управління підприємством / О. Я. Базилінська, О. І. Панченко // Проблеми економіки. – 2019. – № 1 (39). – 89-94.
4. Борецька Н. П. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства / Н. П. Борецька, К. В. Міщенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 20. – С. 63-66.
5. Валюх А. В. Аналіз та напрями поліпшення фінансового стану підприємств України / А. В. Валюх, О. В. Зайцев // Інфраструктура ринку. – 2019. – № 28. – С. 255-262.
6. Васечко Л. І. Стратегічні напрями збереження фінансової стійкості підприємства / Л. І. Васечко // European scientific journal of Economic and Financial innovation. – 2021. – № 1 (7). – С. 26-40.
7. Васюта В. Б. Торговельне підприємництво в умовах воєнного стану в Україні / В. Б. Васюта, О. М. Житник // Сталий розвиток : виклики та загрози в умовах воєнного стану : матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 09 черв. 2022 р. – Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. – С. 260-262.
8. Ващенко Л. О. Оцінка методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємств / Л. О. Ващенко // Інноваційна економіка. – 2009. – № 1. – С. 97-100.

9. Гаврилко П. Напрями вдосконалення управління фінансовою діяльністю підприємств торгівлі / П. Гаврилко, М. Лалакулич, Т. Гуштан // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. – 2017. – № 4. – С. 97-102.

10. Ганін В. І. Оцінка системи управління фінансовою стійкістю підприємства в сучасних умовах господарювання / В. І. Ганін, Р. М. Алерперов // Молодий вчений. – 2020. – № 11 (87). – С. 149-152.

11. Герєга О. В. Стратегічні орієнтири управління потенціалом фінансово-економічної стійкості торговельних підприємства / О. В. Герєга // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. – 2020. – № 61. – С. 84-92.

12. Герєга О. В. Сутність фінансово-економічної стійкості сучасних суб'єктів економіки / О. В. Герєга // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2014. – № 794. – С. 250-254.

13. Діяльність підприємств / Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/operativ/menu/menu_u/size_20.htm (дата звернення: 28.10.2022).

14. Докієнко Л. М. Методологічні принципи управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі / Л. М. Докієнко // Вісник КНТЕУ. – 2014. – № 2. – С. 63-75.

15. Доля В. В. Фінансове планування та прогнозування як основа фінансової стійкості підприємства / В. В. Доля, І. П. Косарева // Приазовський економічний вісник. – 2019. – № 3(14). – С. 381-386.

16. Домбровська С. О. Фінансова стійкість підприємства: оцінка та шляхи підвищення / С. О. Домбровська, М. Д. Горбаченко // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – 2021. – № 3-4. – С. 28-34.

17. Єлецьких С. Я. Дослідження сутності та складових фінансового механізму стійкого промислового підприємства / С. Я. Єлецьких // Економіка промисловості. – 2013. – № 3(63). – С. 105-112.

18. Єлецьких С. Я. Послідовність етапів процесу управління розвитком промислового підприємства з позицій забезпечення його фінансової стійкості / С. Я. Єлецьких // Науковий огляд. – 2014. – № 9. – С. 41-57.

19. Ізюмська В. А. Управління фінансовою стійкістю підприємства / В. А. Ізюмська, А. В. Нікульшина // Економіка та суспільство. – 2021. – № 34. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/993/952> (дата звернення: 21.11.2022).

20. Іонін Є. Є. Індикатори фінансової стійкості підприємства як інструмент ранньої діагностики банкрутства / Є. Є. Іонін // Облік і фінанси. – 2016. – № 1(21). – С. 11-20.

21. Киш Л. М. Фінансова стійкість компанії в сучасних умовах / Л. М. Киш // Причорноморські економічні студії. – 2018. – № 36. – С. 76-79.

22. Ковальчук Т. І. Оцінка фінансової стійкості підприємства / Т. І. Ковальчук, Ю. Ю. Цивак // Інноваційна економіка. Науково-виробничий журнал. – 2014. – № 2. – С. 48-53.

23. Косарева І. П. Удосконалення системи управління фінансовою стійкістю підприємств / І. П. Косарева, Є. М. Удовика // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2018. – № 23. – С. 246-251.

24. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія / Л.А. Лахтіонова. – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.

25. Литовченко Е. Ю. Структурно-функціональне моделювання процесу управління фінансовою стійкістю підприємства / Е. Ю. Литовченко, О. Ю. Калініченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2014. – № 45. – С. 175-178.

26. Лищенко М. О. Аналіз фінансової стійкості підприємства як елементу забезпечення фінансової стабільності роботи підприємства / М. О. Лищенко // Вісник Черкаського університету. – 2018. – № 2. – С. 49-57.

27. Масленніков Є. І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства [моногр.] / Є. І. Масленніков. – Одеса : Прес-кур'єр, 2015. – 316 с.

28. Масленніков Є. І. Формування механізму управління фінансовою стійкістю торговельного підприємства / Є. І. Масленніков // Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. – 2017. – Том 16. Вип. 2 (36). – С. 53-69.

29. Матушевська О. А. Визначення зовнішніх факторів економічної стійкості підприємств промисловості / О. А. Матушевська // Вісник СевНТУ. Серія: Економіка і фінанси. – 2012. – Вип. 130. – С. 126-130.

30. Мирончук А. О. Аналіз сучасного стану діяльності торговельних підприємств України / А. О. Мирончук, І. О. Доценко // Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика : Збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених / ред. кол. : Н. А. Хрущ, Р. С.Квасницька, І. В. Форкун та інші (відп. ред. Н. А. Хрущ). – Хмельницький : ХНУ, 2022. – С. 91-94.

31. Нагорна І. В. Обліково-аналітичне забезпечення оцінки фінансової стійкості підприємств торгівлі / І. В. Нагорна, С. О. Кузнецова, Т. В. Польова, М. О. Мельничук, К. С. Дяченко, І. П. Порсюрова, І. М. Клімович, Г. Баширова – Харків : Видавець Іванченко І. С., 2020. – 133 с.

32. Пашкуда Т. В. Напрямки розвитку торгівлі в Україні в умовах воєнного стану / Т. В. Пашкуда, А. І. Афенді // Економіка та суспільство. – 2022. – № 43. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1759/1695> (дата звернення: 19.10.2022).

33. Погріщук Г. Б. Управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах ринкової турбулентності / Г. Б. Погріщук, В. В. Руденко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 6. – С. 773-778.

34. Рудик В. І. Теоретичні аспекти управління фінансовою стійкістю підприємства / В. І. Рудик, Г. О. Сукрушева, А. М. Ковалевська // Інфраструктура ринку. – 2018. – № 19. – С. 605-608.

35. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посібник / Г. В. Савицька. – 2ге видан., випр. і доп. – Київ, Знання, 2015. – 662 с.

36. Савченко М. В. Управління фінансовою стійкістю та платоспроможністю підприємства як інструмент посилення його економічної безпеки / М. В. Савченко, С. В. Мельник, І. В. Цимбалюк // Актуальні проблеми економіки. – 2019. – № 11 (221). – С. 61-75.

37. Смірнова Т. О. Фінансова стійкість підприємства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vetp/2011_33/.pdf. (дата звернення: 18.10.2022).

38. Собчишин В. Н. Управління фінансовою стійкістю підприємства: зміст, етапи та напрями / В. Н. Собчишин, Я. А. Дроботя // Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки та практики. – 2019. – № 6. – С. 121-129.

39. Стефанишен О. Фінансова стійкість підприємств сфери торгівлі як передумова їхнього розвитку: висновки для фінансового забезпечення / О. Стефанишен // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2016. – № 2. – С. 99-103.

40. Стригуль Л. С. Теоретико-методичне забезпечення визначення фінансової стійкості підприємств різних організаційно-правових форм в умовах мінливого середовища / Л. С. Стригуль // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – № 6. – С. 64-67.

41. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш ; Київський національний торговельно-економічний університет. — К. : Київ. нац. торг.-екоп. ун-т, 2010. – 412 с.

42. Фоменко А. В. Теоретичне обґрунтування визначення узагальнюючої якісної характеристики фінансового стану машинобудівних підприємств / А. В. Фоменко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка».

Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2015. – № 819. – С. 97-103.

43. Фурман І. В. Процес управління фінансовою стійкістю підприємства та шляхи його вдосконалення / І. В. Фурман // Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2017. – № 1 (19). – С. 31–36.

44. Холод С. Б. Система продажів торговельних підприємств: пошук оптимального варіанту / С. Б. Холод, В. А. Павлова // Економіка і суспільство. – 2022. – № 37. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1200/1155> (дата звернення: 18.10.2022).

45. Чумак В. Д. Удосконалення управління фінансовою стійкістю підприємства / В. Д. Чумак, А. М. Алексеева. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/573/D0%202016.PDF>. (дата звернення: 20.10.2022).

46. Шергіна Л. А. Фактори впливу на фінансову стійкість і платоспроможність підприємства в період кризи / Л. А. Шергіна, Т. Р. Домшина. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/32614233.pdf> (дата звернення: 20.10.2022).

47. Шиян Д. В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Д. В. Шиян, Н. І. Строченко. – К.: А.С.К., 2013. – 240 с.

48. Ющенко Н. Л. Порівняльна характеристика методологічних підходів до проведення аналізу фінансового стану підприємства / Н. Л. Ющенко // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2016. – № 2. – С. 346-356.

Додатки